

PATVIRTINTA
Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
direktoriaus 2009 m. vasario 27 d.
įsakymu Nr. B1-95

VALSTYBINĖ MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBA

2008 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Vilnius

TURINYS

TARNYBOS VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA	3
TARNYBOS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA.....	5
TARNYBOJE VYKDYTA VEIKLA IR PASIEKTI REZULTATAI.....	8
Strateginių tikslų įgyvendinimas.....	8
Tarnybos vykdytos programos.....	12
Patvirtintų asignavimų panaudojimas.....	35
ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO TARNYBOS VEIKLOS PRIORITETINĖS KRYPTYS.....	35
VERTINIMO KRITERIJŲ (EFEKTO, REZULTATO IR PRODUKTO) 2008 M. SUVESTINĖ (1 priedas)	37
2008 M. VYKDYTOMS PROGRAMOMS PATVIRTINTŲ IR PANAUDOTŲ ASIGNAVIMŲ SUVESTINĖ (2 priedas).....	43

I. VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBOS VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – Tarnyba), įgyvendindama socialiai atsakingą Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Europos Sąjungos (toliau – ES) politiką, vykdė valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę, užtikrindama visuomenės interesų, susijusių su maisto sauga ir kokybe, gyvūnų užkrečiamosiomis ligomis ir gerove, gynimą.

2008 m. Tarnyba, vykdydama savo misiją ir siekdama įgyvendinti strateginį tikslą, vykdė 4 programas, kurių vykdymui sunaudoto 109818,5 tūkst. litų.

Vadovaudamasi ES 2007–2013 metų Gyvūnų sveikatos strategija, Tarnyba didelį dėmesį skyrė paukščių gripo, mėlynojo liežuvio ligos, klasikinio ir afrikinio kiaulių maro, užkrečiamosios spongiforminės encefalopatijos, snukio ir nagų ligos, Niukaslio ligos prevencijai ir stebėsenai bei pasiutligės, trichineliozės ir kitų ligų likvidavimui ir kontrolei. Atliekant gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę ir stebėseną 2008 m. Lietuvoje buvo atlikti 970135 laboratoriniai tyrimai.

2008 m. Lietuvoje buvo išvengta paukščių gripo ir mėlynojo liežuvio ligos atvejų, nors grėsmė buvo didelė dėl kaimyninėse šalyse išplitusių šių ligų. Per 2008 metus dėl mėlynojo liežuvio ligos Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute (toliau – Institutas) atlikti 1088 tyrimai. Visi tyrimų rezultatai neigiami. Vykdam aktyvią ir pasyvią paukščių gripo stebėsenos programas Institute atlikti 896 paukščių gripo tyrimai. Visų tyrimų rezultatai neigiami, patogeninių paukščių gripo virusų nenustatyta.

Per pastaruosius metus sklandžiai vykdoma laukinių gyvūnų oralinė vakcinacija nuo pasiutligės duoda teigiamų rezultatų kovojant su šia gyvūnų liga, kuri pavojinga ir žmonėms. Institute atlikti laukinių gyvūnų vakcinacijos nuo pasiutligės efektyvumo tyrimai parodė, kad didžioji dalis sumedžiotų laukinių gyvūnų (72,02 %) įgijo imunitetą pasiutligei. 2008 m. nustatyti tik 69 pasiutligės atvejai, t. y. 363 atvejais arba 6 kartais mažiau nei 2007 m.

Kiekvienais metais atliekama daugiau gyvūnų gerovės patikrinimų gyvūnų laikymo vietose, skerdyklose, gyvūnų pakrovimo ir iškrovimo vietose, gyvūnų vežimo metu. Per 2008 m. atlikta 16786 patikrinimai dėl gyvūnų gerovės, iš jų 27 proc. nustatyti pažeidimai (2007 m. – 32 %), t. y. situacija Lietuvoje gyvūnų gerovės srityje kasmet gerėja – patikrinimų metu nustatoma mažiau pažeidimų.

2008 m. Lietuvoje buvo registruota 521 pašarų gamybos ir prekybos subjektas ir 81950 ūkio subjektų, užsiimančių pašarų veikla. Teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2008 m. atliko 1656 pašarų tvarkymo subjektų patikrinimus. 374 patikrinimų metu buvo nustatyti pašarų sritį reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimai. Išanalizavus pašarų tyrimų ir valstybinės veterinarinės kontrolės rezultatus, galima teigti, kad Lietuvoje gaminami pašarai yra saugūs, kokybiški, konkurencingi ir nedaro neigiamos įtakos gyvūnų sveikatai ir gyvūniniam maistui.

Valstybinė maisto kontrolė vykdoma 21075 rinkos ir negyvūninio maisto tvarkymo subjektuose. Per metus iš viso atlikti 30786 patikrinimai. Palyginus pastarųjų metų maisto kontrolės duomenis matyti, kad pagerėjo maisto tvarkymo subjektų būklė, nustatyta mažiau pažeidimų. Patikrinimai, kurių metu nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų, sudaro 50 % ir galima teigti, jog kas antroje įmonėje nedaromi teisės aktų reikalavimų pažeidimai. Apskričių, miestų ir rajonų valstybinių maisto ir veterinarijos tarnybų (toliau – teritorinės VMVT) pareigūnai dėl nesaugių produktų pateikimo į rinką atliko tyrimus ir surašė 33 Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo pažeidimo protokolus. 2008 m. maisto tvarkymo subjektų atsakingiems darbuotojams už teisės aktų reikalavimų nevykdymą gaminant, laikant, transportuojant ir tiekiant vartotojams maisto produktus 3693 atvejais skirta baudų ir 460 įspėjimų. Surašytas 1731 sprendimas dėl maisto produktų sustabdymo ar uždraudimo. 2008 m. buvo sustabdyta ar uždrausta 470 subjektų veikla.

Valstybinė gyvūninio maisto kontrolė vykdoma 3586 gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose. 2008 m. juose atlikti 5372 patikrinimai, iš jų 15 proc. buvo nustatyta esminių pažeidimų, keliančių pavojų maisto saugai. Dėl nustatytų pažeidimų 9 gyvūninio maisto tvarkymo

subjektams buvo uždrausta veikla, 22 – apribota veikla, 21 – laikinai sustabdyta, 72 subjektų vadovai ar atsakingi asmenys įspėti, 123 maisto tvarkytojai nubausti pinigineis baudomis.

2008 m. užregistruoti 35 ūmių infekcinių žarnyno susirgimų protrūkiai, kurių metu susirgo 357 asmenys, 2007 m. buvo užregistruoti 25 protrūkiai, susirgo 239 asmenys. Per pastaruosius penkerius metus beveik visus protrūkius sukėlė *Salmonella* genties bakterijos. Protrūkių skaičiaus didėjimą galima paaiškinti dėl padidėjusio personalo, gaminančio maistą, sergamumo salmonelioze, kuri sąlygoja paukštienos žaliavoje esantys salmonella mikroorganizmai. Pagal šiuo metu ES galiojančius teisės aktų reikalavimus tam tikras lygis *salmonella* paukštienos žaliavoje yra leidžiamas, todėl personalas nepilnai laikydamasis asmens higienos, užteršia maisto produktus ar suserga pats. Vis dar kasmet išaiškinama nenustatytos etiologijos ūmių žarnyno infekcijų protrūkių.

2008 m. buvo gauta ir ištirta 2170 vartotojų skundų dėl maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo ir 702 pranešimai dėl gyvūnų gerovės ir sveikatingumo pažeidimų, iš jų 46 proc. pasitvirtino. Daugiausia vartotojai skundėsi dėl maisto produktų kokybės ir netinkamo gyvūnų laikymo ir priežiūros.

2008 m. Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinti reikalavimai prekyautojams, tiekiantiems maistą galutiniam vartotojui laikinose prekyvietėse. Supaprastinti reikalavimai paskatins ūkininkus plėtoti savo veiklą, sudarys palankesnes galimybes kurti nedidelius maisto produktų gamybos cechus ūkiuose, realizuoti turgavietėse ar kitose prekybos vietose savo išaugintus ar pagamintus maisto produktus. Tarnyba, siekdama padėti išlaikyti tradicinius gamybos būdus, numato ir ateityje lanksčiau taikyti reikalavimus.

2008 m. pabaigoje Tarnyba pakeitė importuojamų vaisių ir daržovių valstybinės kontrolės kryptį. Instituto laboratorijoje tyrimai atliekami per 3 dienas, taigi, kol produkcija patenka į mažmeninę prekybą, gaunami tyrimo rezultatai. Nustatyta, kad 2008 m. nesaugūs vaisiai ir daržovės sudarė tik 2 proc. visų tirtų siuntų, taigi išvada – į rinką tiekiami saugi augalinė produkcija. Šiam tikslui įgyvendinti Tarnyba patobulino informacinę negyvūninio maisto importo kontrolės sistemą. Mėginiai imami pagal duomenų bazėje pateiktų ankstesnių tyrimų rezultatus ir nustatytą tyrimų dažnumą.

Per 2008 metus eksportuota 126 tūkst. tonų maisto produktų (2007 m. – 114 tūkst. t). Bendras gyvulių, pašarų, gyvūninių ir negyvūninių prekių siuntų skaičius siekia 13731. 2008 metais iš Lietuvos padidėjo kiaulių ir paukščių eksportas, sumažėjo galvijų, arklių, avių ir ožkų eksportas. Bendrai eksportuota 561 tūkst. gyvulių (2007 m. – 447 tūkst.). Didžioji dalis gyvulių eksportuota į trečiąsias šalis – 375604 gyvuliai. Kaip ir pernai, Rusijos Federacija išliko didžiausia Lietuvos eksporto į trečiąsias šalis partnerė. Per 2008 metus pasienio veterinarijos postuose patikrintos 52599 (2007 m. – 37704) importuojamos ir tranzitu gabenamos Tarnybos kontroliuojamų prekių siuntos, bendras jų svoris siekia 1637866 tonos. Lyginant 2006–2008 metų pasienio veterinarijos postuose (toliau – PVP) patikrintų siuntų statistinius duomenis, importuotų ir tranzitu vežtų siuntų skaičius kiekvienais metais didėjo. 2008 metais 33,6 proc. daugiau siuntų importuota iš trečiųjų šalių ir 14,6 proc. daugiau siuntų vežta tranzitu iš trečiųjų šalių per Lietuvą nei 2007 metais.

2008 m. bendradarbiaujant su kitomis pasienio kontrolės institucijomis (Muitinės departamentu prie Finansų ministerijos, Valstybinės sienos apsaugos tarnyba, Klaipėdos jūrų uosto administracija) užbaigtas priemonių, būtinų efektyvesniam „vieno langelio“ principo taikymui, įgyvendinimas. Sujungus ES veterinarinės kontrolės informacinę sistemą (toliau – TRACES), Muitinės departamento ir projekto metu įdiegtą Pasienio veterinarinės kontrolės informacijos valdymo sistemą (toliau – PVKIVS) pradėti automatiniai elektroninių duomenų mainai, leidžiantys greitai gauti Tarnybos būtiną informaciją iš TRACES ir Muitinės departamento, užtikrinant efektyvų veterinarinės kontrolės sistemos funkcionavimą.

2008 m. liepos 1 d. reorganizavus Lietuvos valstybinę veterinarijos preparatų inspekciją prijungiant ją prie Nacionalinės veterinarijos laboratorijos įkurtas Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas (toliau – Institutas). Institutas yra rizikos vertinimo institucija, teikianti mokslinę ir techninę informaciją maisto saugos klausimais „Nuo lauko iki

stalo“, o buvusi Nacionalinė veterinarijos laboratorija įgijo jo struktūrinio padalinio statusą, kaip ir prieš reorganizaciją, atlieka laboratorinius tyrimus. 2008 m. buvo atlikti 207669 (37 %) laboratoriniai tyrimai pagal valstybės finansuojamas programas ir 347850 (63 %) – komercinių.

Tarnyba per 2008 metus Europos Bendrijų Komisijai (toliau – EK) Skubiųjų pranešimų apie nesaugų maistą ar pašarus sistema (toliau – RASFF) išsiuntė 49 skubiuosius pranešimus dėl nesaugaus maisto ir 1 pranešimą dėl nesaugių pašarų. Į rinką nepateko 757,2 tonos maisto produktų ir 100 tonų pašarų.

Tarnybos pareigūnai aktyviai informavo visuomenę maisto saugos, kokybės, ženklinimo, gyvūnų sveikatingumo ir gerovės klausimais. Per metus buvo parengti ir išplatinti 469 pranešimai spaudai ir 197 teminiai straipsniai ir atsakymai apie maisto saugą, gyvūnų ligų kontrolę, gyvūnų gerovę bei kitas aktualijas interneto svetainėms ir šalies dienraščiams, savaitraščiams. Daug kartų buvo dalyvauta įvairiose radijo stotyse ir televizijose tiesioginėse ir netiesioginėse laidose, reportažuose, pokalbių cikluose.

Kaip ir ankstesniais metais Tarnyboje ir jai pavaldžiose įstaigose Vokietijos akreditacijos biuro (toliau – DAP) ekspertai atlieka išorinius kokybės sistemos auditus ir inspektorių kompetencijos vertinimą. 2008 m. DAP atliko 7 auditus. Buvo išplėstas akreditacijos sričių skaičius: įtrauktos gyvūnų sveikatingumo, gyvulių ženklinimo ir identifikavimo sritys. Šiuo metu yra akredituota 14 teritorinių VMVT maisto, pašarų, gyvūnų sveikatingumo ir gerovės, pasienio veterinarijos kontrolės srityse.

Tarnyba, sudariusi konsorciumą su Vokietijos, Prancūzijos, Italijos, Kipro, Didžiosios Britanijos kompetentingomis maisto saugos institucijomis, 2008 m. laimėjo EK paskelbtą konkursą „Geresnis mokymasis rūpinantis maisto sauga“ ir gavo teisę organizuoti mokymus ES valstybių ir trečiųjų šalių ekspertams pasienio veterinarijos postuose. 2008 m. Tarnyba organizavo 6 tarptautinius seminarus. Lietuvoje patirties sėmėsi Bulgarijos, Čekijos, Gruzijos, Armėnijos, Kirgizijos, Latvijos, Moldovos specialistai. 2008 m. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija ir Tarnyba pasirašė sutartį, pagal kurią Moldovos žemės ūkio ir maisto pramonės ministerijos Veterinarinės medicinos departamento specialistams buvo organizuoti mokymai Moldovos Respublikoje ir Lietuvos Respublikoje.

Tarnybos pavestoms funkcijoms vykdyti buvo užtikrintas reikiamas valstybės tarnautojų ir pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų skaičius. Buvo sudarytos visos reikiamos sąlygos valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų sklandžiam ir produktyviam darbui. 2008 m. įvairiuose mokymuose dalyvavo 1910 dalyvių – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos darbuotojų (2007 m. – 1669). Pažymėtina, kad kontrolę vykdančių pareigūnų privalomą kvalifikacijos kėlimą ne mažiau kaip kartą per metus reglamentuoja Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 dėl valstybinės kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių.

II. TARNYBOS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA

2008 m. kaimyninėse ir kitose ES šalyse pradėjus plisti pavojingoms gyvūnų užkrečiamosioms ligoms, tokioms kaip mėlynojo liežuvių liga, paukščių gripas, klasikinis kiaulių maras, be to, metų pabaigoje kilus dioksino airiškoje kiaulienoje ir jautienoje krizei, Tarnyba įvertinusi riziką Lietuvos vartotojui ir ūkiui, sugriežtino įvežamų iš šių teritorijų gyvūnų ir gyvūninių produktų kontrolę. Tarnyba kartu su Muitinės departamentu organizavo mobilies grupes, kurios 24 val. per parą tikrino Lietuvos teritorijoje, besiribojančioje su kaimyninėmis šalimis, transporto priemones, gabenančias gyvūninius maisto produktus ir gyvūnus. Įvežtiems gyvūnams iš šalių, kuriose buvo pasireiškusios ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, buvo atliekami laboratoriniai tyrimai. Prevencinės priemonės leido išvengti minėtų ligų atsiradimo Lietuvos teritorijoje. Tarp Šiaurės Baltijos šalių (Danijos, Estijos, Suomijos, Islandijos, Latvijos, Norvegijos, Švedijos ir Lietuvos) 2008 metais pasirašytas Memorandumas. Šiuo dokumentu

kiekviena šalis išipareigojo keistis informacija apie pavojingas užkrečiamąsias gyvūnų ligas, rengti bendrus mokymus ir pratybas, esant poreikiui padėti viena kitai likviduojant pavojingų užkrečiamųjų gyvūnų ligų židinius. 2008 m. rugsėjo 16–19 d. Vilniuje organizuota 23-ji Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos (TEB) Europos regioninės komisijos konferencija. Konferencija baigėsi tvirtu išipareigojimu toliau vystyti, veterinarijos tarnyboms griežtai kontroliuojant, regioninę ankstyvo ligos pasireiškimo nustatymo bei greito reagavimo priežiūros sistemą. To turi būti siekiama remiantis tinkamai parinkta vakcinavimo nuo mėlynojo liežuvio ligos strategija tose šalyse, kuriose ši infekcija pasireiškė ar gresia pasireikšti, bei naudojant TEB standartus atitinkančią vakciną.

Tarnyba, 2008 m. atlikusi rizikos vertinimą, siekdama sumažinti administracinę naštą ūkio subjektams, atsisakant nebūtinų patikrinimų, kurie sustabdo ar atitinkamai sulėtina įprastą darbo režimą juose, ir tuo pačiu siekiant padidinti patikrinimų kokybę ir efektyvumą, ūkio subjektų patikrinimų dažnumus suretino. Tarnybos tikslas nėra patikrinti visas įmones de facto. Mažos rizikos įmonės tikrinamos vieną kartą per 2 metus, vidutinės – 1 kartą per metus, padidintos rizikos įmonės – 2–3 kartus per metus.

2008 m. pasikeitus ir papildžius bendradarbiavimo sutartį tarp Tarnybos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos ir valstybės įmonės Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūros, Tarnyba, be ankstesnėje sutartyje numatytų funkcijų, susijusių su deklaracijų ir pažymų teikimu, įpareigota atlikti ir cukraus kokybės ir sudėties atitikties nustatytiems reikalavimams tikrinimą, gamybos ir perdirbimo priežiūrą ir tikrinimą.

Lietuvos ūkininkai ir perdirbėjai nuolat patiriantys didėjančią konkurenciją, susijusią su įvežamais į šalį žemės ūkio produktais, o didėjantis vartotojų poreikis įsigyti ekologiškų, lietuviškų, pagamintų tradiciniu būdu maisto produktų, paskatino Tarnybą 2008 m. parengti supaprastintus reikalavimus prekyautojams, tiekiantiems maistą tiesiogiai galutiniam vartotojui laikinose prekyvietėse. Tarnyba organizavo susitikimus su vartotojų teisių gynimo organizacijomis, Žemės ūkio rūmų, Sūrių gamintojų ir valgytojų asociacijos VIVA, „Tatulos programa“ atstovais ir Užupio bendruomenės nariais, kuriuose aptarė supaprastintų reikalavimų prekyautojams nuostatas.

2008 m. birželio – rugpjūčio mėn. buvo nustatyta daugiau, nei praėjusiais metais pieno su antibakterinėmis medžiagomis atveju, todėl siekiant išsiaiškinti antimikrobinių medžiagų patekimo į pieną būdus ir užkirsti kelią pieno taršai šiomis medžiagomis, 2008 m. rugsėjo – lapkričio mėn. buvo vykdoma Antimikrobinių medžiagų prevencijos programa.

2008 m. pabaigoje buvo užbaigtas Lietuvos ir Vokietijos Dvynių projektas „Bakterinių zoonozijų ir naminių paukščių virusinių ligų kontrolės stiprinimas Lietuvoje“, kuris padėjo Tarnybai ir Lietuvoje paukštininkystė besiverčiantiems verslininkams patobulinti prevencines priemones, siekiant mažinti zoonozijų paplitimą.

2008 m. lapkričio 10 – 16 dienomis pirmą kartą Europoje buvo organizuota veterinarijos savaitė „Gyvūnai + Žmonės = Bendra sveikata“. Šios akcijos pagrindinis uždavinys – visose ES valstybėse vieningai įgyvendinti viešą informacinę kampaniją, skirtą keliautojams ir piliečiams, keliaujantiems su gyvūnais augintiniais. Akcija vykdyta pasitelkus turizmo agentūras, oro linijų bendroves, kurios organizuoja ir vykdo skrydžius į trečiąsias šalis. Šia kampanija taip pat siekta skatinti kontroliuojančių institucijų (muitinės, sienos apsaugos, maisto ir veterinarijos tarnybos) tarpusavio bendradarbiavimą. Tarnyba dalyvavo rengiant informacinius standus Vilniaus oro uoste, išvykimo salėse organizuotas video filmo demonstravimas apie gyvūninių produktų importą į ES. Įgyvendinant šio renginio informacinę kampaniją Vilniaus oro uoste organizuota spaudos konferencija, kurioje dalyvavo Tarnybos ir Muitinės departamento vadovai.

2008 m. įkurtas Institutas yra Tarnybos patariamoji institucija, kuri teikia rizikos vertinimu ir moksliniais duomenimis paremtas išvadas. Tarnyba nuo Instituto veiklos pradžios priima sprendimus atsižvelgdama į Instituto pateiktą nuomonę. Institutas rizikos vertinimą atlieka vadovaudamasis rizikos vertinimo metodikomis, pasitelkdamas Lietuvos mokslininkus ir Europos atitinkamos rizikos vertinimo institucijos, t. y. Europos maisto saugos agentūros (EFSA), ar kitų

šalių išvadomis. Inститutas 2008 m. pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Vokietijos rizikos vertinimo institutu, kurios pagrindu Lietuvos ekspertai kelia kvalifikaciją Vokietijoje, dalijasi patirtimi ir planuoja vykdyti bendrus rizikos vertinimo projektus.

Tobulinant vidaus administravimą ir gerinant darbų efektyvumą ir siekiant efektyviau paskirstyti žmogiškuosius resursus ir finansines lėšas, 2008 m. pakeista Tarnybos struktūra. Strateginio planavimo skyrius ir Rizikos ir kokybės valdymo skyrius buvo sujungti į vieną skyrių. Siekiant centralizuotai organizuoti ir koordinuoti viešuosius pirkimus, įkurtas Viešųjų pirkimų poskyris. Reorganizavus Lietuvos valstybinę veterinarijos preparatų inspekciją, pašarų, veterinarinių preparatų ir biocidų kontrolė perduota vykdyti apskričių ir miestų tarnyboms.

III. TARNYBOS VYKDYTA VEIKLA IR PASIEKTI REZULTATAI

Strateginių tikslų įgyvendinimas

Tarnybos strateginis tikslas – įgyvendinant socialiai atsakingą ES ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės politiką užtikrinti aukštą visuomenės sveikatos ir jos interesų, susijusių su maisto sauga ir kokybe, gynimą, gyvūnų ligų kontrolės bei gerovės lygį.

Strateginiam tikslui pasiekti ir užsibrėžtiems uždaviniams įgyvendinti Tarnyba atlieka maisto kontrolę negyvūninio maisto gamybos, rinkos, geriamojo vandens tiekimo subjektuose, gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose, vaistinėse, kuriose prekiaujama maisto papildais, specialios paskirties ir kitais maisto produktais, Krašto apsaugos ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos ir vidaus reikalų statutinių įstaigų, Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos bei jų teritorijose esančių maisto tvarkymo subjektuose, vykdo gyvūnų užkrečiamųjų ligų, gyvūnų gerovės, šalutinių gyvūninių produktų, pašarų ir veterinarinės medicinos produktų kontrolės programas, parengtas pagal ES teisės aktų reikalavimus, kurios užtikrina gyvūnų sveikatos apsaugą, gyvūnų gerovės reikalavimų įgyvendinimą.

Efekto kriterijai:

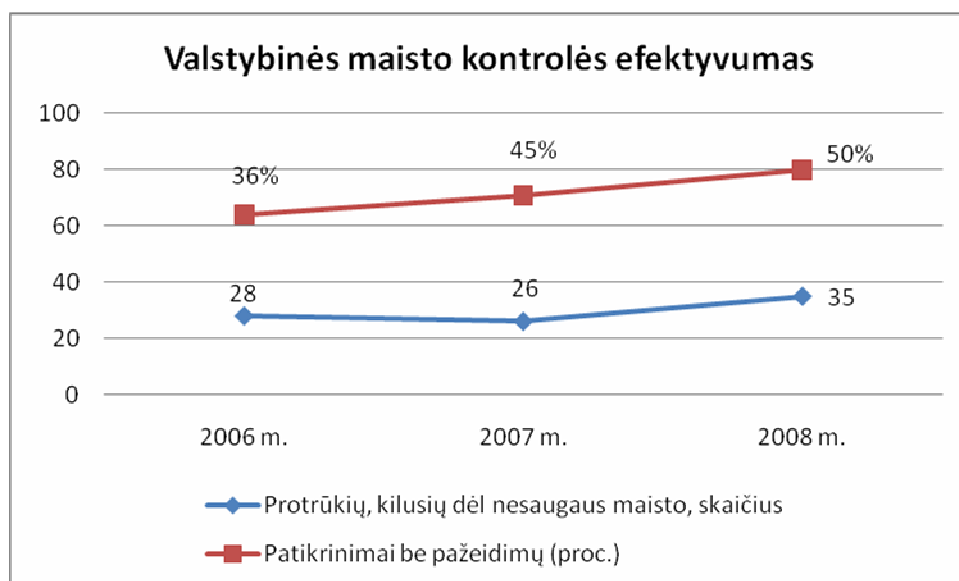
1. Vykdamant efektyvią valstybinę maisto kontrolę, padaugės maisto tvarkymo subjektų, kuriuose nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų ir sumažės žmonių susirgimų protrūkių, kilusių dėl nesaugaus maisto.

Valstybinė maisto kontrolė vykdoma 24661 maisto tvarkymo subjekte: 21075 negyvūninio maisto tvarkymo subjektuose ir 3586 gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose. Negyvūninio maisto tvarkymo subjektai – tai 832 negyvūninių maisto produktų gamybos įmonės, 20243 rinkos įmonės, iš jų 12693 prekybos įmonės, 7550 viešojo maitinimo įmonių ir 374 geriamojo vandens tiekimo įmonės, kurios aptarnauja 1930 vandentiekių. Bendras gyvūninio maisto tvarkymo subjektų skaičius lyginant su 2007 m. nepakito, bet ES rinkai patvirtintų gyvūninių produktų gamybos, perdirbimo ir sandėliavimo įmonių skaičius padidėjo nuo 317 iki 334 įmonių, o nacionalinei rinkai patvirtintų įmonių skaičius sumažėjo nuo 68 įmonių iki 51.

2008 m. gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose atlikti 5 372 patikrinimai (2007 m. – 6398 patikrinimai), iš jų 15 proc. (2007 m. – 7 proc.) buvo nustatyta esminių pažeidimų, keliančių pavojų maisto saugai, todėl buvo taikytos poveikio priemonės. Iš viso per 2008 m. gyvūninio maisto gamybos įmonėse nustatyta 2 500 teisės aktų reikalavimų pažeidimų, t. y. 463 pažeidimais mažiau negu 2007 m.

2008 m. negyvūninio maisto tvarkymo subjektuose atlikta 25 414 patikrinimų. Patikrinimų, kuriuose nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų buvo 50 %. Palyginus pastarųjų trejų metų duomenis pastebima patikrinimų be nustatytų pažeidimų didėjimo tendencija (1 paveikslas).

2008 m. užregistruota 35 ūmių infekcinių žarnyno susirgimų protrūkiai, kurių metu susirgo 357 asmenys. 2007 m., kai buvo užregistruoti 26 protrūkiai, susirgo 239 asmenys. Ūmių infekcinių žarnyno susirgimų protrūkių padaugėjo. Daugiausia jų kilo dėl viešojo maitinimo, lopšelių-darželių maisto tvarkymo skyrių netinkamos veiklos. Didžiausia problema – pobūvių organizavimo veikla, kuri jau treji metai iš eilės yra sunkiausiai kontroliuojama viešojo maitinimo įmonių teikiama paslauga.

Šaltiniai – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2006–2008 m. statistiniai duomenys.

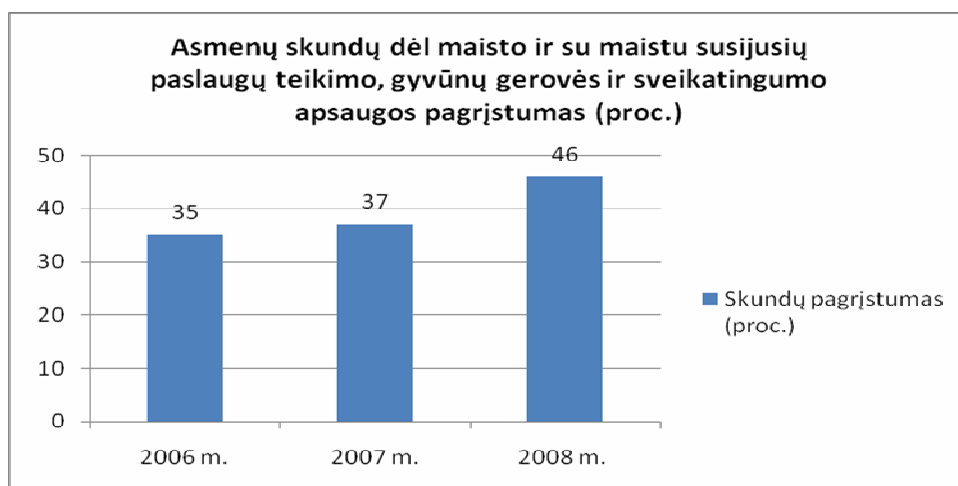
2. Labiau apgintos pažeistos vartotojų teisės, proc., t. y. efektyviau ištiriami asmenų skundai pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos kompetenciją, dažniau įrodoma, kad asmenys teisūs.

Pagal Vartotojų teisių apsaugos įstatymą, Lietuvos gyventojas, išgijęs netinkamos kokybės maistą, gali skundą, informaciją pateikti ne tik pardavėjui ar paslaugos teikėjui, bet ir Tarnybai. Šiandien Lietuvoje parengti visi teisės aktai, ginantys vartotojų interesus ir visiems Lietuvos gyventojams (kaimo ir miesto) sudarytos sąlygos ginti pažeistas teises, jei nepavyko abipusiu sutarimu išspręsti ginčo su pardavėju ar paslaugos teikėju. Tarnyba, siekdama saugoti vartotojų interesus, ginti pažeistas vartotojų teises maisto ir su juo susijusių paslaugų teikimo srityje, tiria vartotojų, jų organizacijų, kitų suinteresuotų įstaigų ir organizacijų skundus dėl maisto, neatitinkančio saugos, kokybės, ženklavimo reikalavimų, skundus dėl informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo, skundus dėl nesaugių maisto tvarkymo paslaugų teikimo. Taip pat tiriami skundai dėl gyvūnų gerovės ir sveikatingumo pažeidimų.

2008 m. buvo ištirta 2170 vartotojų skundų dėl maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo ir 702 skundai dėl gyvūnų gerovės ir sveikatingumo pažeidimų. Centralizuota asmenų skundų (pranešimų) priėmimo, registravimo ir tyrimo sistema pagerino piliečių aptarnavimą, leido operatyviau nagrinėti jų pateiktus skundus. Palyginimui 2006 m. pasitvirtinusių skundų buvo 35 proc., 2007 m. – 37 proc., 2008 m. – 46 proc. (2 paveikslas). Skaičiai parodo, kad labiau apgintos pažeistos vartotojų teisės, t. y. efektyviau ištiriami asmenų skundai pagal Tarnybos kompetenciją.

Kiekvienais metais vartotojai daugiausia skundžiasi dėl maisto produktų kokybės, tokie skundai 2008 m. sudarė 46 proc. visų pagrįstų atvejų, dėl tinkamumo vartoti terminų 16 proc., dėl higienos pažeidimų 12 proc., dėl maisto produktų ženklavimo 10 proc. visų pagrįstų atvejų.

Dėl gyvūnų gerovės ir sveikatingumo pažeidimų pasitvirtino 468 skundai. Tiriant juos nustatyta, kad gyvūnai buvo laikomi netinkamose laikymo vietose, suvaržyta gyvūnų judėjimo laisvė, gyvūnai kentė alkį ir troškulį, skausmus dėl sužeidimų ar ligų, gyvūnai patyrė baimę ir stresą.

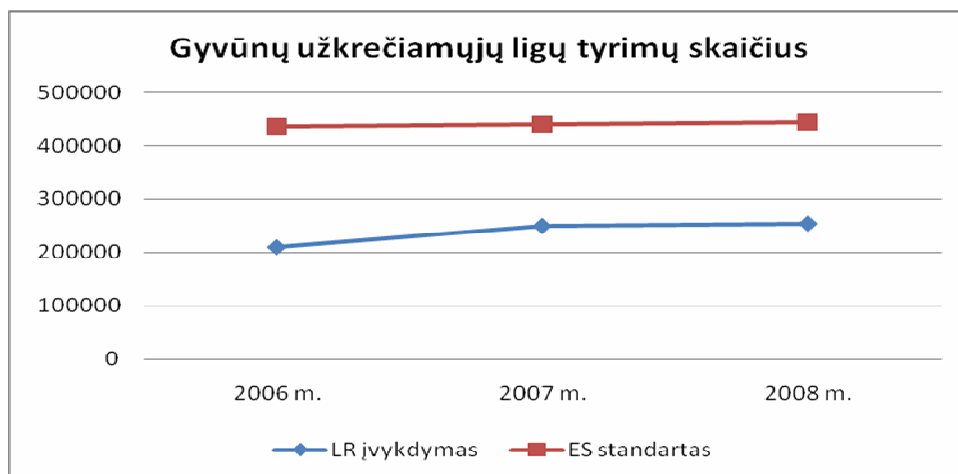
Šaltiniai – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2006–2008 m. statistiniai duomenys.

3. Siekti gyvūnų užkrečiamųjų ligų neužkrėstos šalies statuso, t. y. didinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų tyrimų skaičių iki ES nustatyto lygio ir mažinti pasiutligės paplitimą.

Gyvūnų užkrečiamųjų ligų neužkrėstos šalies statuso pagal ES ir tarptautinius reikalavimus užtikrinimas yra vienas iš pagrindinių Tarnybos uždavinių. Lietuvoje nuo 1992 metų nebuvo registruota ypač pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų. Iš Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos (toliau – OIE) nurodytų A grupės ligų sąrašo Lietuvoje 1982 m. buvo registruota snukio ir nagų liga, 1992 m. – kiaulių klasikinis maras ir 1989 m. – paukščių Niukaslio liga.

Kiekvienais metais didėja skaičius gyvulių, tiriamų dėl užkrečiamųjų ligų: 2006 m. buvo atlikta 210540 tyrimų, 2007 m. – 250000 tyrimų, 2008 m. – 254308 tyrimai (3 paveikslas). Iš 2008 m. atliktų tyrimų 1608 atvejais buvo patvirtintos gyvulių užkrečiamosios ligos.

Didelis dėmesys skiriamas kaimyninėse šalyse sparčiai plintančios pasiutligės, mėlynojo liežuvio ligos, vezikulinės kiaulių ligos, klasikinio ir afrikinio kiaulių maro, galvijų spongiforminės encefalopatijos, paukščių gripo, enzootinės galvijų leukozės bei zoonozijų stebėsenai, galvijų tuberkuliozės, bruceliozės ir kai kurių kitų žmonėms ir gyvūnams pavojingų užkrečiamųjų ligų prevencijai ir kontrolei.

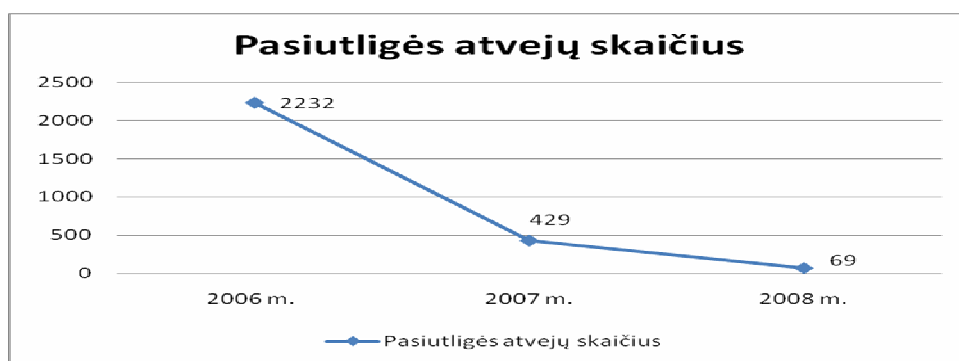

Šaltiniai – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2006–2008 m. statistiniai duomenys.

Pasiutligę numatoma likviduoti iki 2011 m. Per 2008 m. nustatyti 69 ligos atvejai arba 363 atvejais mažiau negu 2007 m. ir 2163 atvejais mažiau negu 2006 metais (4 paveikslas). Šiomet pasiutligę nustatyta 29 rajonuose. Pasiutligę kaip ir pernai daugiau išplitusi tarp laukinių gyvūnų. Ligos prevencijai naminiai gyvūnai yra profilaktiškai vakcinuojami. Pastoviai naikinami valkataujantys šunys, katės, laukiniai plėšrūnai. Trečius metus tęsiama laukinių gyvūnų oralinė vakcinacija nuo pasiutligės. Pavasarinės ir rudeninės vakcinacijos nuo pasiutligės kampanijų metu buvo išmėtyta 2,6 mln. jaukų su vakcina nuo pasiutligės. Per praėjusius metus dėl palankių oro sąlygų laukinių gyvūnų vakcinacija nuo pasiutligės vyko gana sklandžiai ir pavyko ją užbaigti anksčiau negu buvo planuota. Vakcinacijos efektyvumui kontroliuoti Institute atlikti laukinių gyvūnų vakcinacijos nuo pasiutligės tyrimai rodo, kad lapių ir usūrinių šunų vakcinacijos efektyvumas (tetraciklino žymeklis) buvo 72,07 proc. Tai rodo, kad daugiau kaip pusė sumedžiotų laukinių gyvūnų buvo suėdę jaukus su vakcina ir įgijo imunitetą pasiutligei.

III efekto kriterijus.

4 paveikslas

Šaltiniai – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2006–2008 m. statistiniai duomenys.

4. Ūkio subjektuose gyvūnų gerovės reikalavimų pažeidimų mažėjimas (proc.).

Tarnybos atliekamos gyvūnų gerovės kontrolės efektyvumas apibūdinamas gyvūnų gerovės reikalavimų laikymusi ūkio subjektuose, t. y. patikrinimų skaičiaus ir skaičiaus patikrinimų, kurių metu buvo nustatyti pažeidimai, santykiu. Tarnybos inspektoriai patikrinimus atlieka gyvūnų laikymo vietose, gyvulių ir paukščių skerdyklose, tikrinami gyvūnų vežėjai gyvūnų pakrovimo ir iškrovimo vietose, gyvūnų vežimo metu, tiriami piliečių skundai. 2008 m. dėl gyvūnų gerovės buvo atlikti 16786 patikrinimai, iš kurių 4532 atvejais buvo nustatyti pažeidimai. Tai sudaro 27 % nuo visų patikrinimų (2007 m. – 32 %). Patikrinimų, kurių metu buvo nustatyti pažeidimai, procentas mažėja, gyvūnų gerovės reikalavimų ūkio subjektai laikosi geriau (5 paveikslas).

IV efekto kriterijus.

5 paveikslas

Šaltiniai – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2006–2008 m. statistiniai duomenys.

IV. TARNYBOS VYKDYTOS PROGRAMOS

2008 metais Tarnyba, įgyvendindama strateginį tikslą, vykdė keturias programas:

- Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė (1.7)
- Specialioji maisto tvarkymo valstybinės veterinarinės priežiūros programa (1.81)
- Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sistemos administravimo ir tobulinimo programa (1.2)
- Specialioji užkrečiamųjų ligų kontrolės programa (ES bendrasis finansavimas) (71.11)

1.7 programos „Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“ tikslai:

1. Užtikrinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir zoonozijų stebėseną ir kontrolę, likviduoti užkrečiamųjų ligų protrūkius, vykdyti ligų prevencijos priemones;
2. Užtikrinti gyvūnų gerovės reikalavimų vykdymą gyvūnų laikymo vietose, skerdyklose bei gyvūnų vežimo metu;
3. Užtikrinti valstybinę maisto kontrolę visais maisto tvarkymo etapais, kad tiekiamas šalies rinkai ir eksportuojamas maistas, viešai tiekiamas geriamasis vanduo atitiktų teisės aktais nustatytus saugos, kokybės, ženklinimo ir kitus privalomuosius reikalavimus;
4. Ginti pažeistas asmenų teises maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo ir gyvūnų gerovės bei gyvūnų sveikatingumo srityse;
5. Užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos rinkai tiekiami pašarai būtų kokybiški, nekenksmingi gyvūnams, žmonėms ir aplinkai;
6. Užtikrinti, kad Lietuvos rinkoje būtų saugūs, kokybiški ir efektyvūs veterinariniai vaistai, atitinkantys nustatytus reikalavimus;
7. Apsaugoti Lietuvos Respublikos ir Europos Bendrijos teritoriją nuo nesaugaus maisto, pašarų, gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir užtikrinti eksportuojamų gyvūnų gerovės kontrolę.

1.81 programos „Specialioji maisto tvarkymo valstybinės veterinarinės priežiūros programa“ tikslas – užtikrinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų, pašarų, veterinarinių preparatų, maisto rodiklių laboratorinių tyrimų vykdymą.

1.2 programos „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sistemos administravimo ir tobulinimo programa“ tikslai:

1. Užtikrinti efektyvią valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę šalyje;
2. Užtikrinti Tarnybos akreditacijos plėtrą pagal tarptautinį standartą ISO/IEC 17020:2004 „Bendrieji įvairių tipų kontrolės įstaigų veikimo kriterijai“;
3. Užtikrinti laiku atliekamą ir sklandų ES teisės aktų įgyvendinimą ir atstovavimą Tarnybos kompetencijai priskirtoms sritims ES institucijose;
4. Užtikrinti Tarnybos specialistų kvalifikacijos kėlimą.

71.11 programos „Specialioji užkrečiamųjų ligų kontrolės programa (ES kofinansavimas)“ tikslas – užtikrinti efektyvią gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę naudojant ES teikiamą finansinę pagalbą.

1. Gyvūnų ligos (Užtikrinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir zoonozijų stebėseną ir kontrolę, likviduoti užkrečiamųjų ligų protrūkius, vykdyti ligų prevencijos priemones)

Tarnyba, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės prioritetus ir valstybės ilgalaikės raidos strategiją, 2008 m. toliau vykdė jai pavestas funkcijas gyvūnų užkrečiamųjų ligų apsaugos srityje, siekdama apsisaugoti nuo pasaulyje vyraujančių pavojingų užkrečiamųjų ligų, bendradarbiavo su OIE ir EK.

Lietuvoje nuo 1992 metų nebuvo registruota ypač pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų. Iš OIE nurodytų A grupės ligų buvusio sąrašo Lietuvoje 1982 m. buvo registruota snukio ir nagų liga, 1992 m. – kiaulių klasikinis maras ir 1989 m. – paukščių Niukaslio liga.

Vertinat riziką, susijusią su pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų situacija kaimyninėse ir kitose ES šalyse, buvo sugriežtinta kontrolė įvežamiems gyvuliams iš EB teritorijų, kuriose pasireiškė mėlynojo liežuvio liga, paukščių gripas, klasikinis kiaulių maras. Tai leido išvengti šių ligų pasireiškimo mūsų šalyje.

Per 2008 metus dėl mėlynojo liežuvio ligos Institute atlikti 1071 galvijo, 9 avių ir 8 ožkų tyrimai. Visi tyrimų rezultatai neigiami.

Vykdam aktyvią ir pasyvią paukščių gripo stebėsenos programą Institute atlikti 896 paukščių gripo tyrimai, iš jų 772 laukiniams ir 124 naminiams paukščiams. Pagal aktyvią paukščių gripo stebėsenos programą ištirti 659 laukiniai vandens paukščiai. Visų tyrimų rezultatai neigiami, patogeninių paukščių gripo virusų nenustatyta. Susisteminami ištirtų mėginių duomenys ir apibendrinti rezultatai pateikiami EK.

Nuo 1996 metų Lietuva pripažinta laisva nuo snukio ir nagų ligos. Pagal snukio ir nagų ligos stebėsenos programą 2008 metais ištirta: 416 galvijų, 744 kiaulės, 359 avys ir ožkos, 269 šernai, 1 elnias, 65 stirnos ir vienas kitas laukinis gyvūnas. Ši liga nė vienam gyvūnui nenustatyta.

Nuo 2000 m. liepos 1 d. kiaulės nuo klasikinio maro nevakcinuojamos. Dėl kiaulių klasikinio maro 2008 m. ištirtos 1465 kiaulės ir 684 šernai, teigiamai reagavusių nerasta.

2008 metais dėl kiaulių vezikulinės ligos ištyrus 1101 kiaulę ir 67 šernus šios ligos nenustatyta.

Nuo 2000 m. Institute atliekami galvijų spongiforminės encefalopatijos (toliau – GSE) tyrimai. Tiriama visi sveiki skerdziami galvijai, vyresni kaip 30 mėnesių amžiaus, priverstinai paskersti galvijai, vyresni kaip 24 mėnesių amžiaus, nugaišę galvijai ir kiti padidintos rizikos grupei priklausantys galvijai ir avys, ožkos – vyresnės kaip 18 mėnesių amžiaus. Per 2008 metus ištirta 93 014 galvijų, 3 215 avių, 130 ožkų galvos smegenų mėginių. Teigiamų atvejų nenustatyta.

Per 2008 m. nustatyti 69 pasiutligės atvejai arba 363 atvejais mažiau kaip per atitinkamą 2007 m. laikotarpį ir 2163 atvejais mažiau kaip per 2006 metus.

Statistika apie nustatytus pasiutligės atvejus per pastaruosius metus

Metai	Nustatyta pasiutligės atvejų iš viso	Nustatyta laukinių gyvūnų pasiutligės atvejų	Proc.	Nustatyta naminių gyvūnų pasiutligės atvejų	Proc.
2005	1652	1312	79,4	340	20,6
2006	2232	1883	84,4	349	15,6
2007	432	313	72,4	119	27,6
2008	69	47	68,11	22	31,88

Šiomet pasiutligė nustatyta 29 rajonuose. Pasiutligė neregistruota Akmenės, Biržų, Klaipėdos, Mažeikių, Pakruojo, Prienų, Skuodo, Šalčininkų, Šilalės, Šilutės, Širvintų, Švenčionių, Tauragės, Trakų ir Ukmergės rajonuose. Pasiutligė kaip ir pernai daugiau išplitusi laukinių gyvūnų tarpe: 13 lapių, 21 usūrinis šuo, 9 kiaunės, 3 šešškai ir 1 stirna – iš viso 47 atvejai, arba 68,1 proc. Naminių gyvūnų tarpe pasiutligė nustatyta: 5 šunims, 6 katėms ir 11 galvijų – iš viso 22 atvejai, arba 31,9 proc.

Ligos prevencijai naminiai gyvūnai profilaktiškai vakcinuojami: per 2008 m. suvakcinuoti 163202 šunys, 35185 katės, 49367 galvijai, 850 arklių, 383 avys ir ožkos, 130 privačiai laikomų šeškų, 11 vilkų bei 577 kiti gyvūnai.

2008 m. dėl bruceliozės 13953 galvijų bandose, kuriose laikomos 185444 karvės, buvo paimti ir tirti jungtiniai pieno mėginiai. Taip pat buvo paimti ir tirti 8653 karvių kraujo mėginiai bei 5173 galvijų komerciniai mėginiai. Užkrėstų galvijų nenustatyta. Dėl abortų ištyrus 182 abortuotus vaisius, 517 kraujo mėginių ir 1 lyties organų išskyras, užsikrėtimo brucelioze nenustatyta. Avių, ožkų, kiškių, šernų ir arklių bruceliozė 2008 m. nenustatyta.

Dėl tuberkuliozės ištirta 56060 galvijų, pakartotinos alerginės reakcijos atliktos 43 galvijams. Po jų, atlikus lyginamąjį tyrimą, kontrolinius skerdimus, būdingų tuberkuliozei pakitimų nenustatyta. 2008 m. ištyrus 3830 kiaulių reaguojančių į tuberkuliną nebuvo.

Dėl leukozės ištyrus pieno mėginius iš 14404 bandų (192583 karvių) ir ištyrus 18892 galvijų kraujo mėginius, 47 galvijams nustatyta ši liga. Likviduoti 75 galvijai.

Dėl galvijų infekcinio rinotracheito ištyrus 18 bandų (199 galvijai) buvo nustatyta 20 teigiamai reagavusių gyvulių. Jie buvo laikomi trijose bandose. Vykdytą ligos likvidavimo programą suvakcinuoti 33843 galvijai.

Dėl galvijų virusinės diarėjos 21 bandoje ištyrus 225 galvijus trijose bandose nustatyti 283 teigiamai reagavę galvijai. Profilaktiškai suvakcinuota 8940 galvijų.

Dėl paratuberkuliozės ištirtas 8 bandų 51 galvijams – teigiamų atvejų nenustatyta.

Iš apžiūrėtų 58946 galvijų hipodermozė nustatyta 479 galvijams (0,8 proc.). Profilaktiškai nuo susirgimo apruošta 3317 galvijų.

Dėl leptospirozės iš 7 bandų buvo ištirta 10 galvijų. Suvakcinuota 90 ir apruošti 2875 galvijai. Ištyrus 5 bandų 9 kiaules, reaguojančių nebuvo. Kliniškai ir patalogoanomiškai liga nenustatyta. Profilaktiškai suvakcinuota 54919 kiaulių.

Dėl infekcinės arklių anemijos trijose bandose ištirti 37 arkliai ir komerciškai – 4812 arklių. Teigiamai reaguojančių, sergančių arklių nenustatyta.

Dėl įnosių trijose bandose ištirti 37 arkliai ir komerciškai – 4635 arkliai. Teigiamai reaguojančių, sergančių arklių nenustatyta.

Dėl Aujeskio ligos ištyrus 3697 kiaules, reaguojančių nebuvo. Vakcinacija nevykdoma. Ištyrus 250 šernų – 25 nustatyti antikūnai.

Nuo kiaulių raudonligės suvakcinuota 735514 kiaulių. Gydyta 11 kiaulių.

Dėl Parvovirusinės infekcijos ištyrus 234 kiaules teigiamų nenustatyta. Profilaktiškai suvakcinuotos 198494 kiaulės.

Dėl kvėpavimo-reprodukcinio sindromo 5 bandose ištirtos 9 kiaulės. Komerciškai buvo ištirtos 1276 kiaulės, iš kurių reagavo 4, arba 0,3 proc. kiaulių. Profilaktiškai suvakcinuotos 35287 kiaulės.

Dėl mikoplazmozės 289 bandose ištirtos 12364 kiaulės, teigiamų atvejų nenustatyta. Profilaktiškai suvakcinuotos 425625 kiaulės.

Dėl kiaulių atrofino rinito ištirtos 20124 kiaulės, teigiamų atvejų nenustatyta.

Paskutiniu metu ypatingas dėmesys skiriamas salmoneliozės ir kampilobakteriozės kontrolei. Paukštiena, kiaušiniai, bei jų produktai – vieni pagrindinių salmoneliozės ir kampilobakteriozės užsikrėtimo šaltinių. Kadangi paukštiena priklauso prie greitai gendančių produktų, protrūčiai dažnai įvyksta asmenims neteisingai ruošiant maistą. Siekiant sumažinti maisto protrūčių skaičių tarp žmonių reikia mažinti paplitimą pirminėje gamybos grandyje. ES finansuojant, per 2008 metus buvo vykdomi pirminio paplitimo paukščių ir kiaulių tyrimai. Salmonelių rūšies bakterijų paplitimas buvo stebimas veislinių ir gamybinių kiaulių fermų bandose. Atliekant salmonelių ir *campylobacter* rūšies bakterijų paplitimo nustatymą viščių broilerių pulkuose bei salmonelių rūšies bakterijų paplitimo nustatymą broilerių skerdenose iš Lietuvos paukštynų buvo paimti mėginiai: 374 iš broilerių pulkų ir 374 iš broilerių skerdenų. Bendrai per metus paimti 12802 mėginiai, iš kurių 387 buvo teigiami. Buvo nustatyti 199 užkrėsti paukščių pulkai.

Laboratoriniais tyrimais iš gyvulių ir paukščių, ypač jų jauniklių, klinikinės medžiagos buvo išskiriama ligų sukėlėjų: salmonelių, kolibakterijų, pasterelių ir kai kurių kitų.

Esant užsikrėtimo grėsmei gyvūnai buvo vakcinuoti nuo šių ligų (be nurodytų aprašant atskiras ligas): arklių gripo – 2126, arklių rinopneumonijos – 391, kiaulių kolibakteriozės – 155093, kiaulių pastereliozės – 18140, rotovirusinės infekcijos – 6782, hemofiliozės – 126565, triušių hemoraginės ligos – 32599, triušių miksomatozės – 34261 gyvūnas.

Per 2008 m. ištyrus 688512 kiaulių nustatyti 9 kiaulių trichineliozės atvejai: 2 – Jurbarko, 1 – Prienų, 1 – Radviliškio, 2 – Skuodo, 2 – Šilalės, 1 – Ukmergės rajonuose. Ištyrus 17977 sumedžiotus šernus, nustatyti 62 šernų trichineliozės atvejai: po vieną Akmenės, Jonavos, Kėdainių, Panevėžio, Pasvalio, Radviliškio, Šakių, Šiaulių, Šilutės, Širvintų, Švenčionių, Tauragės, Utenos, Vilniaus rajonuose ir Rietavo seniūnijoje, po 2 – Ignalinos, Kauno, Lazdijų, Plungės, Vilkaviškio ir Zarasų rajonuose, po 3 – Alytaus, Anykščių, Biržų, Jurbarko, Kupiškio, Molėtų ir Varėnos rajonuose, 4 – Šilalės, po 5 atvejus – Raseinių ir Marijampolės rajonuose. Iš 1923 ištirtų arklių trichineliozė nenustatyta. Iš 13 lapių trichineliozė nustatyta 4 lapėms. Ištyrus 2 kates, 6 mangutus ir 65 kitus naminius ir laukinius gyvūnus trichineliozė nenustatyta.

Praėjusiais metais suderintos gyvūnų laidojimų vietos užkrečiamųjų ligų protrūkio atveju rajonuose, apskrityse, kurias patvirtino regioniniai aplinkos apsaugos departamentai.

Per 2008 metus teritorinės VMVT išdavė 1639 bitynų pasus. Per pastaruosius metus dvigubai išaugusį užregistruotų bitynų skaičių lėmė Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-190 „Dėl paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2008–2010 metų programos įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtinta paramos programa bitininkystės sektoriui.

Vykdamas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. kovo 1 d. įsakymą Nr. B1-146 „Dėl Valstybinės veterinarinės kontrolės objektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, veterinarinio patvirtinimo reikalavimų patvirtinimo“, 2008 m. Tarnybos buvo patvirtinti 994 kontrolės objektai.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 37, 38, 40, 42 psl.

2. Gyvulių ženklavimas ir registravimas

2008 m. Lietuvoje buvo registruotos 122968 galvijų laikymo vietos, kuriose laikyta 731250 galvijų, 7387 avių ir ožkų laikymo vietos, kuriose laikyta 58713 avių ir ožkų, 5288 kiaulių laikymo vietos, kuriose laikytos 510809 kiaulės. 2008 m. buvo pradėtos registruoti arklių laikymo vietos. Šiuo metu 4992 registruotose arklių laikymo vietose laikomi 10347 arkliai. Gyvulių (galvijų, avių, ožkų, kiaulių, arklių) laikymo vietos yra registruojamos Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenų bazėje.

Dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo reikalavimų laikymosi 2008 m. atliktas 14321 patikrinimas galvijų laikymo vietose, 3103 patikrinimai kiaulių laikymo vietose ir 905 patikrinimai avių ir ožkų laikymo vietose. Laikymo vietose patikrinta 317080 galvijų, 421473 kiaulės ir 27204 avys ir ožkos. Nustatyta 2511 pažeidimų galvijų laikymo vietose, tai sudaro 18 proc. nuo patikrintų laikymo vietų skaičiaus. Bendras taikytų sankcijų skaičius galvijų laikytojams sudaro 406, t. y. 32,9 proc. nuo pažeidimų skaičiaus.

Nustatyti 264 pažeidimai kiaulių laikymo vietose, tai sudaro 8,5 proc. nuo patikrintų laikymo vietų skaičiaus. Bendras taikytų sankcijų skaičius kiaulių laikytojams sudaro 27, t. y. 12,1 proc. nuo pažeidimų skaičiaus.

Nustatytas 381 pažeidimas avių ir ožkų laikymo vietose, tai sudaro 11,2 proc. nuo patikrintų laikymo vietų skaičiaus. Bendras taikytų sankcijų skaičius avių ir ožkų laikytojams sudaro 72, t. y. 32,5 proc. nuo pažeidimų skaičiaus.

Vykdamas ES teisės aktų reikalavimus kasmet reikia patikrinti ne mažiau kaip 10 proc. galvijų laikymo vietų ir 3 proc. avių bei ožkų laikymo vietų. Galvijų laikymo vietų buvo patikrinta 10,4 proc., o avių ir ožkų – 13 proc. Priemonės įvykdytos.

2008 m. strateginiame veiklos plane buvo numatyta, kad mažės nustatytų gyvulių registravimo ir identifikavimo pažeidimų procentas gyvulių laikymo vietose, palyginus santyki

tarp patikrintų ūkių skaičiaus ir juose nustatytų pažeidimų skaičiaus. Atsižvelgiant į patikrinimų rezultatus, 17,2 proc. ūkių nebuvo nustatyta pažeidimų (planas – 35 proc.).

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 37, 39 psl.

3. Gyvūnų gerovė (Užtikrinti gyvūnų gerovės reikalavimų vykdymą gyvūnų laikymo vietose, skerdyklose bei gyvūnų vežimo metu)

Teritorinių tarnybų valstybiniai veterinarijos gydytojai, atsakingi už gyvūnų gerovės sritį, vykdo gyvūnų gerovės tikrinimus ūkiuose, gyvūnų žudymo vietose, transporto priemonėse. Gyvūnų gerovė vežimo metu tikrinama išduodant veterinarijos sertifikatus prekybai gyvūnais, kontroliuojant eksportuojamų gyvūnų gerovę transportavimo metu, tikrinant gyvūnus paskirties vietoje bei tikrinant gražinamus maršrutų planus. Gyvūnų gerovės kontrolė skerdimu metu tikrinama atliekant skerdyklų tikrinimus pagal numatytą planą.

Siekiant įvertinti gyvūnų laikymo reikalavimų atitikti tikrinamos ūkinių gyvūnų, gyvūnų augintinių, beglobių gyvūnų laikymo vietas. Tikrinimo metu atsakingieji pareigūnai įvertina patalpų, įrengimų, gyvūnų laikymo, auginimo, šėrimo, naudojimo, priežiūros sąlygų, elgesio su jais atitikimą nustatytiems reikalavimams.

Per 2008 m. iš viso atlikti 16786 patikrinimai dėl gyvūnų gerovės. Gyvūnų laikymo vietose atlikta 15 720 patikrinimų. Už nustatytus gyvūnų gerovės pažeidimus 37 ūkinių gyvūnų laikytojai įspėti, 79 – skirtos piniginės baudos už 6060 Lt, 7 ūkinių gyvūnų laikytojų patikrinimo medžiaga perduota tolimesniam teisėsaugos institucijų tyrimui.

2008 m. šalyje veiklą vykdė 88 gyvulių ir paukščių skerdyklos, jose atlikti 364 patikrinimai dėl skerdziamų gyvūnų gerovės reikalavimų įgyvendinimo. Vykdamas vežamų gyvūnų apsaugos reikalavimų valstybinę veterinarinę kontrolę, įvertinti ir patvirtinti 179 gyvūnų vežėjai gyvūnų vežimui iki 8 valandų trukmės kelionėms ir 47 gyvūnų vežėjai gyvūnų vežimui bet kokių atstumu. Siekiant įvertinti gyvūnus vežančių transporto priemonių atitikimą teisės aktų reikalavimams bei užtikrinti vežamų gyvūnų apsaugos reikalavimų vykdymo kontrolę per ataskaitinį laikotarpį atliktas 881 gyvūnus vežančios transporto priemonės patikrinimas gyvūnų išsiuntimo ir paskirties vietose bei kelionės metu. Atskirais atvejais gyvūnus vežančios transporto priemonės buvo tikrinamos keliuose kartu su policijos ir muitinės mobiliųjų grupių pareigūnais. Patikrinimų metu nustatyti 82 vežamų gyvūnų apsaugos reikalavimų pažeidimai: gyvūnus vežantys asmenys nepateikė transporto priemonių atitikimo ir gyvūnų vežimą patvirtinančių dokumentų, pažeisti vežamų gyvūnų apsaugos, ženklinimo ir identifikavimo reikalavimai, pažeisti vežamiems gyvūnams skiriamo ploto reikalavimai, viršyta kelionės laiko trukmė, kelionės dokumentuose nenurodyta numatomos kelionės trukmė, gyvūnai vežti reikalavimų neatitinkančiomis transporto priemonėmis. Už gyvūnų gerovės reikalavimų pažeidimus nubausta 18 asmenų už 1130 litų arba vidutiniškai po 62 litus vienam pažeidėjui.

Didžiausią rūpestį kelia tai, kad dažnai nustatomi atvejai, kai gyvūnai vežami nepatvirtintomis, vežamų gyvūnų apsaugos reikalavimų neatitinkančiomis transporto priemonėmis, o asmenys, lydintys gyvūnus kelionėje, nėra išklause vežamų gyvūnų apsaugos mokymo kurso ir neturi žinių apie tinkamą gyvūnų vežimą.

Per 2008 m. Tarnyboje užregistruoti 702 pranešimai dėl gyvūnų gerovės ir sveikatingumo pažeidimų, iš jų 468 skundai pasitvirtino. Nustatyta, kad gyvūnai buvo laikomi netinkamose laikymo vietose, suvaržyta gyvūnų judėjimo laisvė, gyvūnai kentė alkį ir troškulį, skausmus dėl sužeidimų ar ligų, gyvūnai patyrė baimę ir stresą.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 38–39 psl.

4. Valstybinė maisto kontrolė (Užtikrinti valstybinę maisto kontrolę visais maisto tvarkymo etapais, kad tiekiamas šalies rinkai ir eksportuojamas maistas, viešai tiekiamas

geriamasis vanduo atitiktų teisės aktais nustatytus saugos, kokybės, ženklavimo ir kitus privalomuosius reikalavimus)

Valstybinė maisto kontrolė vykdoma 24661 maisto tvarkymo subjekte: 21075 negyvūninio maisto tvarkymo subjektuose ir 3586 gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose. Negyvūninio maisto tvarkymo objektai – tai 832 negyvūninių maisto produktų gamybos įmonės, 20243 rinkos įmonės, iš jų 12693 prekybos įmonės, 7550 viešojo maitinimo įmonių ir 374 geriamojo vandens tiekimo įmonės, kurios aptarnauja 1930 vandentiekių. Per metus viso atlikta 30786 patikrinimai.

Palyginus kelerių metų maisto kontrolės duomenis matyti, kad pagerėjo maisto tvarkymo subjektų būklė, nustatyta mažiau pažeidimų. Patikrinimų, kuriuose nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų yra 50 % ir galima teigti, jog kas antroje įmonėje nėra teisės aktų reikalavimų pažeidimų. Negyvūninio maisto gamybos, prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse (kaip ir ankstesniųjų kelerių metų tuo pačiu laikotarpiu) vyrauja bendri higienos pažeidimai (33 proc.) – patalpų priežiūros, teritorijos priežiūros, įrangos priežiūros, sanitarijos, transporto, produktų pažeidimai sudaro 17 proc. visų nustatytų pažeidimų. Dažniausiai teisės aktų reikalavimų neatitiko šie maisto produktai: mėsos gaminiai, pusgaminiai, konservai dėl tinkamumo vartoti terminų pažeidimų, daržovės ir vaisiai dėl ženklavimo ir kokybės reikalavimų pažeidimų. Tarnyba nustatė 3 maisto klastojimo atvejus. Suklastoti ir į rinką pateikti „Coca-cola“ gėrimai, lenkiškas mineralinis vanduo pateiktas į rinką kaip natūralus mineralinis vanduo. Visi produktai buvo išimti iš rinkos, taikytos administracinio poveikio priemonės.

Maisto produktų rinkoje pažeidimų, lyginant su 2007 m., sumažėjo 14 proc. Analizuojant maisto produktų pažeidimus pagal produktų grupes gamybos įmonėse dažniausiai teisės aktų reikalavimų neatitiko miltinės konditerijos gaminiai, tortai, pyragaičiai, prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse – mėsos gaminiai, pusgaminiai, konservai, daržovės, vaisiai, grybai.

Išanalizavus nustatytus maisto produktų pažeidimus pagal pažeidimo pobūdį, nustatyta, kad vyrauja dvejopi pažeidimai: tinkamumo vartoti terminų ir ženklavimo reikalavimų. Gamybos įmonėse vyrauja ženklavimo reikalavimų pažeidimai, rinkos įmonėse – tinkamumo vartoti terminų pažeidimai.

2008 m. buvo atlikti teminiai tikrinimai viešojo maitinimo subjektuose:

- išanalizuota, kaip mokyklos apsirūpinusios termosais, kokios temperatūros patiekalai pasiekia mokinius kaimo teritorijų mokyklose. Nustatyta, kad 21 proc. kaimo mokyklų maistas pristatomas termosais, 5 proc. patikrintų mokyklų termosuose tiekiamų patiekalų temperatūra neatitiko reglamentuojamai.

- Rytų šalių virtuvių patikrinimai sudarė sąlygas palyginti nacionalinių ir kitų šalių virtuvių specifiką, ypatumus, skirtumus. 81 % patikrintų Rytų šalių virtuvių buvo nustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų, dominavo higienos pažeidimai, tinkamumo vartoti terminų pažeidimai, laikymo sąlygų pažeidimai, didžiausi pažeidimai nustatyti gamybos metu naudojant maisto priedus.

- aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų maisto tvarkymo skyrių patikrinimai sudarė sąlygas įvertinti aukštųjų mokyklų studentų maisto tvarkymo įmonių veiklą. Patikrinimai parodė, kad studentų valgyklose dominuoja bendri higienos pažeidimai, produktų pažeidimai (tinkamumo vartoti terminų, laikymo sąlygų pažeidimai). Su tikrinimų medžiaga buvo supažindinta Lietuvos studentų asociacija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

- mokyklų maisto tvarkymo skyrių tikslinių patikrinimų medžiaga leido įvertinti mokinių maitinimo ypatumus, nemokamo mokinių maitinimo organizavimo problemas, tausojančio maitinimo nepakankamo organizavimo problemas, su patikrinimų rezultatais supažindintas Lietuvos Respublikos Seimas, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija.

2008 m. teritorinių Tarnybų specialistams kartu su EK Plėtros generalinio direktorato Techninės pagalbos ir pasikeitimo informacijos biuru (toliau – TAIEX) buvo organizuoti mokymo seminarai „Valstybinė maisto kontrolė specializuotose įstaigose (laisvės atėmimo vietose,

kariuomenėse, areštinėse)“, kartu su Vokietijos specialistais, Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centro specialistais buvo organizuotas seminaras „Maistu plintančių ūmių infekcinių žarnyno susirgimų protrūkių prevencija“.

Teritorinių Tarnybų pareigūnai dėl nesaugių produktų pateikimo į rinką atliko tyrimus ir surašė 33 Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo pažeidimo protokolus. Į rinką pateikti nesaugūs maisto produktai: datulės (kilmės šalis – Tunisas), kuriuose nustatyti negyvi kenkėjų vikšrai ir aruodiniai kenkėjai, fasuotos sušaldytos jūrinės lydekos be galvų ir uodegų – jose rasta per daug bendrojo lakiojo azoto bazių, šaltinio vandenyje nustatytas padidintas mikrobiologinis užterštumas, natūraliame meduje nustatytas sulfatiazolo (vaistinio preparato likučių), šprotuose rasta kenksmingo dioksino, sausiniuose „Plikyti“ rasta salmonelių bakterijų, maisto papilduose rasta neleistinų dažiklių. Keletas viešojo maitinimo įmonių neužtikrino saugios viešojo maitinimo paslaugos, todėl kilo salmoneliozės protrūkis. Įmonės nubaustos nuo 1500 Lt iki 10 000 Lt baudomis.

2008 m. maisto tvarkymo subjektų atsakingiems darbuotojams už teisės aktų reikalavimų nevykdymą gaminant, laikant, transportuojant ir tiekiant vartotojams maisto produktus 3693 atvejais skirta baudų pagal ATPK už 463600 Lt ir 460 įspėjimų. Surašytas 1731 sprendimas dėl maisto produktų sustabdymo ar uždraudimo. Jei tikrinimo metu nustatomi maisto saugos pažeidimai, kurie gali turėti įtakos vartotojų sveikatai, tokie maisto tvarkymo subjektai yra laikinai sustabdomi ar uždraudžiama veikla tam tikram laikotarpiui. 2008 m. buvo sustabdyta ar uždrausta 470 subjektų veikla.

2008 m. importuotos 104944 t (1743 siuntos) „jautraus“ negyvūninio maisto. Kaip ir kiekvienais metais daugiausiai iš trečiųjų šalių importuojama citrusinių vaisių. Pasienio veterinarijos postai (toliau – PVP), kuriuose didžiausi „jautraus“ maisto srautai: Malkų PVP, Vaidotų PVP, Vilniaus oro uosto PVP, Medininkų PVP, Pilies PVP, Šalčininkų PVP. Importą vykdė 100 „jautraus“ negyvūninio maisto importuotojų. 2008 m. nustatyti 49 importuojamo nesaugaus maisto atvejai (14 atvejų daugiau nei 2007 m.), iš jų: 35 (71 %) atvejai dėl negyvūninio maisto (granatai iš Egipto, ryžiai iš Pakistano, apelsinai iš Egipto ir Ispanijos, maisto papildai iš Rusijos, JAV ir kt.).

2008 m. pabaigoje Tarnyba pakeitė importuojamų vaisių ir daržovių kontrolės kryptį. Nuo šiol produkcijos tyrimai atliekami greičiau ir vaisiai ir daržovės į prekybą patenka šviežesni. Instituto laboratorijoje tyrimai atliekami per 3 dienas, taigi kol produkcija patenka į parduotuves, gaunami tyrimo rezultatai. Nustatyta, kad 2008 m. nesaugūs vaisiai ir daržovės sudarė tik 2 proc. visų tirtų siuntų, taigi išvada – į rinką tiekama saugi produkcija. Šiam tikslui įgyvendinti Tarnyba patobulino informacinę negyvūninio maisto importo kontrolės sistemą. Mėginiai imami pagal duomenų bazėje pateiktų ankstesnių tyrimų rezultatus ir nustatytą tyrimų dažnumą.

Vis daugiau maisto produktų įvežama iš kitų ES šalių. Lietuvos ūkininkai, perdirbėjai nuolat patiria didėjančią konkurenciją, susijusią su prekyba žemės ūkio produktais, o vartotojai ne visada teisingai informuojami apie maisto produktų kilmės šalį. 2008 m. rudenį Tarnyba suorganizavo susitikimus su Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, Žemės ūkio rūmų, Sūrių gamintojų ir valgytojų asociacijos VIVA, „Tatulos programa“ atstovais ir Užupio bendruomenės nariais. Susitikimų metu buvo aptartos supaprastintų reikalavimų prekiautojams nuostatos. Tarnybos atstovai parengtą projektą „Reikalavimai prekiautojams, tiekiantiems maistą tiesiogiai galutiniam vartotojui laikinose prekyvietėse“ pristatė organizuotame seminare „Tatulos programa“.

2008 m. gruodžio 16 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. B1-632 patvirtinti reikalavimai prekiautojams, tiekiantiems maistą galutiniam vartotojui laikinose prekyvietėse. Tikimasi, kad supaprastinti reikalavimai paskatins ūkininkus plėtoti savo veiklą, sudarys palankesnes galimybes kurti nedidelius maisto produktų gamybos cechus ūkiuose, realizuoti turgavietėse ar kitose prekybos vietose savo išaugintus ar pagamintus maisto produktus.

2008 m. ištirti 453 importuojamų maisto produktų (sojų, kukurūzų, ryžių) mėginiai genetinei modifikacijai nustatyti. Iš jų 17 mėginių buvo nustatyta genetiškai modifikuotų organizmų, kurių kiekis neviršijo įteisintą ES teisės aktais nustatytą ženklavimo ribą. 6 mėginiuose

aptiktų genetiškai modifikuotų organizmų kiekis viršijo ES teisės aktais nustatytą ženklavimo ribą (0,9 proc.). Nustatyti pažeidimai maisto produktuose: trijuose greito paruošimo makaronų „Mivina“ (Ukraina), dvejuose konditerijos gaminiuose (Ukraina, Turkija) ir viename ryžių mėginyje, importuotame iš Argentinos. Tokių pažeidimų nustatyta 2,3 karto mažiau lyginant su 2007 metais. Į rinką nepateko iš trečiųjų šalių importuotos 256 tonos nepaženklintų genetiškai modifikuotų maisto produktų.

2008 metais Tarnybos maisto produktų inspektoriai patikrino 4112 prekybos, 624 gamybos ir 2982 viešojo maitinimo įmones, kurios prekiauja ar naudoja maisto produktų gamyboje genetiškai modifikuotas maisto produktų žaliavas. Ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į produktų ženklavimą ir atsekamumą. Atlikus įmonių kontrolę nustatyti 9 atvejai, kai genetiškai modifikuotos žaliavos (sojų aliejus) buvo naudojamos duonos, konditerijos ir kulinarijos gaminių gamyboje, tačiau pagaminto produkto ženklavimo etiketėse apie tai nebuvo nurodyta. Lyginant su 2007 metais tokių pažeidimų nustatyta perpus mažiau.

Tarnyba sistemingai vykdo genetiškai modifikuotų organizmų kontrolę įvairiuose etapuose: importo metu, rinkoje bei gamybos įmonėse. Atlikta analizė rodo, kad tokių pažeidimų 2008 metais sumažėjo 50 procentų.

2008 metais Tarnybos specialistai dalyvavo apskritojo stalo diskusijose tiek su Lietuvos Respublikos Vyriausybe, tiek su vartotojais, vartotojų asociacijomis bei akademinės visuomenės atstovais dėl genetiškai modifikuotų organizmų naudojimo ir kontrolės.

Tarnyba jau keletą metų vykdo augalinių maisto produktų stebėsenos programą, kuri rodo, kad Lietuvos rinkoje tik 2 % maisto produktų neatitinka saugos reikalavimų.

Pagal 2008 m. maisto taršos stebėsenos programą ištirti 503 mėginiai (planas 496), planas įvykdytas 101,4 proc. Cheminei taršai nustatyti ištirti 489 mėginiai, tai sudarė 100,2 proc. planinio mėginių skaičiaus. Radiologinei taršai nustatyti ištirta 14 mėginių. Ištirti 146 daržovių, 14 bulvių, 27 riešutų, 27 uogų, 58 grūdų ir jų produktų, 14 kūdikių maisto, 8 ekologiškų produktų, 43 kitų produktų mėginiai. Dėl pesticidų likučių ištirtas 351 mėginys (71 proc.), dėl mikotoksinų – 41, dėl patulino – 12, akrilamido – 40 mėginių. Nenustatyta pesticidų likučių 262 mėginiuose – tai sudaro 74 proc. mėginių. Pesticidai nustatyti, bet neviršijo didžiausių leistinų normų – 24 proc. mėginių. 2 proc. mėginių viršijo pesticidų likučių normą.

Importo metu ištirti 269 augalinių maisto produktų, įvežamų iš trečiųjų šalių, mėginiai. Dėl pesticidų likučių ištirti 145 mėginiai, mikotoksinų – 113, konservantų – 11 mėginiai.

Importuotų produktų dėl saugos reikalavimų neatitiko 19 mėginių, iš jų 17 mėginių dėl cheminės taršos ir 2 mėginiai dėl radiologinės taršos. 13 mėginių neatitiko reikalavimų dėl aflatoksinų viršijimo ryžiuose ir 1 mėginys žemės riešutuose, 3 mėginiai neatitiko reikalavimų dėl pesticidų viršijimo (1 vaisių, 2 aliejingos sėklos). Radiologinė tarša buvo nustatyta šaldytose mėlynėse.

2008 m. buvo uždrausta realizuoti 487 tonas augalinės kilmės nesaugios produkcijos.

2008 m. teritorinės VMVT atliko 6961 patikrinimą realizuojamų šviežių vaisių ir daržovių mažmeninės prekybos įmonėse. Realizuojamų mažmeninės prekybos įmonėse šviežių vaisių ir daržovių kokybė kasmet gerėja. 2005 m. pažeidimai dėl kokybės sudarė – 18,3 proc., 2006 m. – 16,2 proc., 2007 m. – 13 proc., 2008 m. – 11,6 proc. Per metus ištirti 162 vartotojų skundai dėl vaisių ir daržovių kokybės (60 dėl daržovių, 102 dėl vaisių). Pagrįsti skundai sudarė 40 proc. Lyginant su 2007m. tuo pačiu laikotarpiu bendras skundų kiekis dėl vaisių ir daržovių sumažėjo 59 atvejais.

Patikrinta 217 tonų šviežių vaisių ir daržovių, iš jų neatitiko prekybos standartų reikalavimų: dėl kokybės – 11,6 proc., dėl ženklavimo – 69 proc. nuo viso vaisių ir daržovių patikrinto kiekio. Tikrinimo duomenys rodo, kad dažniausi pažeidimai šiame sektoriuje – ženklavimo. Daugiausiai ženklavimo pažeidimų nustatyta turgavietėse. Dažnai nenurodyta arba klaidingai nurodyta kilmės šalis, kokybės klasė, kai kur apie 10 % parduodamų vaisių ir daržovių visai nepaženklinti. Dėl netinkamos kokybės bei ženklavimo reikalavimų pažeidimų buvo sustabdyta 18150 kg šviežių vaisių ir daržovių realizacija. 2008 m. už nustatytus pažeidimus pagal

ATPK surašyti 83 įspėjimai ir 419 atvejų paskirtos baudos. Lyginant su 2007 m. administracinių nuobaudų paskirta 79 atvejais daugiau.

2008 m. teritorinės VMVT vykdė viešai tiekiamo geriamojo vandens kontrolę 1930 geriamojo vandens tiekimo objektų teritorijų (vandentiekų) šalyje. Stambieji geriamojo vandens tiekėjai, t. y. specializuotos vandentvarkos įmonės, kurios eksploatuoja miestų, rajono centrų ir kai kuriuose rajonuose esančias geriamojo vandens tiekimo objektų teritorijas (vandentiekus), kiekvienais metais atlieka geriamojo vandens programinę priežiūrą ir atlieka mikrobiologinius, indikatorinius, cheminius (toksinius) ir radiologinius tyrimus. Neatitikę reikalavimų tyrimai sudaro 1 % visų atliktų tyrimų. Palangos, Kretingos, Kelmės miestų vandenvietėse, Klaipėdos miesto I-oje vandenvietėje rasti fluoridai (cheminis (toksinis) rodiklis). Kituose miestuose nustatoma bendroji geležis, manganas, amonis, sulfatai, drumstumas. Klaipėdos miesto I-oje vandenvietėje, Kretingos ir Palangos miestų vandenvietėse jau diegiamos fluoridų šalinimo iš geriamojo vandens technologijos. Kai kurie stambieji geriamojo vandens tiekėjai savo aptarnaujamose teritorijose (mažuose miesteliuose, kaimuose) jau diegia geležies šalinimo įrenginius. Žymiai blogesnės kokybės geriamuoju vandeniu aprūpinami mažų miestelių, gyvenviečių gyventojai, nes esančius vandentvarkos objektus (jų šalyje yra daugiau kaip 500) eksploatuoja smulkūs geriamojo vandens tiekėjai: seniūnijos, biudžetinės įstaigos (kolegijos, mokyklos, pensionatai, globos namai ir kt.), žemės ūkio bendrovės, kaimo bendruomenės, individualios įmonės, fizinių asmenų grupės ar net atskiri fiziniai asmenys). Smulkieji geriamojo vandens tiekėjai neturi lėšų tinkamai vandentvarkos objektų priežiūrai. Kaip ir kiekvienais metais, taip ir 2008 m. daugiausiai atliktų patvirtinamųjų tyrimų, neatitikusių reikalavimų, buvo dėl viršytos bendrosios geležies kiekio (beveik 80 proc. visų tirtų mėginių). Tarnyba 2008 m. pateikė Aplinkos ministerijai informaciją ne tik apie viešai tiekiamo geriamojo vandens saugą ir kokybę, bet ir apie valstybinės geriamojo vandens kontrolės problemas. Organizuotas tarpžinybinis pasitarimas su Aplinkos ir Sveikatos apsaugos ministerijomis, Lietuvos savivaldybių asociacija, Vilniaus rajono savivaldybe dėl viešai tiekiamo geriamojo vandens saugos ir kokybės problemų sprendimo.

Valstybinė gyvūninio maisto kontrolė vykdoma 3586 gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose: 180 mėsos įmonių, 16 paukštienos įmonių, 4 žvėrienos įmonėse, 1 triušienos įmonėje, 49 pieno įmonėse, 14 kiaušinių įmonių, 56 žuvų įmonėse/šaldytuvuose, 56 sandėliuose, 9 kitose įmonėse. Lietuvoje registruotos 303 mėsinės, 14 kulinarijos įmonių, 242 žvejybos laivai, 199 žuvų tvarkymo subjektai prekybos įmonėse, 2204 pieno supirkimo punktai, 239 gamintojai mažais kiekiais ūkiuose (tiesioginis pieno, paukščių, triušių pardavimas). Lyginant su 2007 m. metais bendras gyvūninio maisto tvarkymo subjektų skaičius nepakito, bet ES rinkai patvirtintų gyvūninių produktų gamybos, perdirbimo ir sandėliavimo įmonių skaičius padidėjo nuo 317 iki 334 įmonių, o nacionalinei rinkai patvirtintų įmonių skaičius sumažėjo nuo 68 įmonių iki 51. Gyvūninio maisto tvarkymo subjektuose 2008 m. atlikti 5 372 patikrinimai, iš jų 15 proc. buvo nustatyta esminių pažeidimų, keliančių pavojų maisto saugai, todėl buvo taikytos poveikio priemonės. Iš viso per 2008 m. gyvūninio maisto gamybos įmonėse nustatyta 2 500 teisės aktų reikalavimų pažeidimų, t. y. 463 pažeidimais mažiau negu 2007 m. Gyvūninio maisto produktų gamybos įmonėse kaip ir praėjusiais metais vyrauja bendrieji higienos pažeidimai, sudarantys 23,7 proc., produktų ženklinimo ir naudojamo vandens priežiūros pažeidimai – po 12,4 proc., RVASVT sistemos – 6 proc. visų nustatomų pažeidimų.

Dėl nustatytų pažeidimų 9 gyvūninio maisto tvarkymo subjektams buvo uždrausta veikla, 22 – apribota veikla, 21 - laikinai sustabdyta, 72 subjektų vadovai ar atsakingi asmenys įspėti, 123 maisto tvarkytojai nubausti baudomis už 33 310 litų. Vidutinis piniginės baudos dydis 2008 m. buvo 271 Lt, lyginant su praėjusiais metais padidėjo 30 Lt.

Analizuojant situaciją pieno sektoriuje galima teigti, kad gaminamo ir superkamo pieno kokybė nuolat gerėja, gerėja pieno ūkių technologinė bazė ir kompetencija. Nuolat auga gyvulių produktyvumas ir mažėja jų sergamumas. Tarnybos pareigūnų pastangomis vykdoma kontrolė duoda teigiamų rezultatų. Kiekvienais metais mažėja ūkių bei pirkimo įmonių ir punktų, kurie neatitinka reikalavimų. 2008 m. Lietuvoje buvo 199 sertifikuoti pieno ūkiai (juose atlikta 214 patikrinimų, skirtos 3 baudos už 450 Lt) ir 2 949 pieno ūkiai, turintys pieno aušintuvus (juose atlikti 1 862 patikrinimai, skirta 30 baudų už 2 630 Lt). Dažniausiai buvo nustatyta sanitarijos, įrangos priežiūros, teritorijos, patalpų bei dokumentacijos pažeidimai. Analizuojant kaip kito pieno kokybė nuo 1999 m., matomas ryškus pieno sudėties ir kokybės rodiklių pagerėjimas: padidėjo pieno baltymingumas, sumažėjo bendras bakterijų kiekis ir vos ne tris kartus sumažėjo antibakterinių medžiagų kiekis piene.

Pieno supirkimo sektoriaus kontrolė 2008 m. buvo prioritetinga sritis. Lietuvoje tiesioginį pieno ir gaminių pardavimą vykdė 239 pieno ūkiai, jie patikrinti 519 kartų, tik dviejuose ūkiuose buvo nustatyti pažeidimai. Kontrolė vykdyta 2204 pieno supirkimo punktuose, kurie buvo patikrinti 2370 kartų, t. y. daugiau nei po vieną kartą. Juose buvo nustatoma patalpų, įrangos, sanitarijos higienos pažeidimų bei punktų vedėjų darbo pažeidimai: nevedama pieno apskaita, neteisingai nurodomi pirminiai pieno kokybės rodikliai, nekontroliuojamas pieno kiekis ir falsifikuojami pieno mėginiai. Už nustatytus pažeidimus pieno supirkimo punktuose skirtos 289 baudos už 31770 Lt, 3 veikla sustabdyta, 46 – uždrausta, 28 pieno supirkimo punkto vedėjams dėl pieno mėginių falsifikavimo anuliuoti kvalifikacijos pažymėjimai.

2008 m. vasaros metu buvo nustatyta daugiau atvejų, kai antibakterinės medžiagos randamos piene, todėl siekiant išsiaiškinti antimikrobinų medžiagų patekimo į pieną būdus ir užkirsti kelią pieno taršai šiomis medžiagomis nuo 2008 m. rugsėjo iki lapkričio mėnesio buvo vykdoma Antimikrobinų medžiagų prevencijos programa. Ir jau gruodžio mėn. šių medžiagų piene ženkliai sumažėjo.

2008 m. užregistruoti 35 ūmių infekcinių žarnyno susirgimų protrūkiai, kurių metu susirgo 357 asmenys. 2007 m. buvo užregistruoti 25 protrūkiai, susirgo 239 asmenys. Daugiausiai protrūkių buvo užregistruota Vilniaus mieste – 9, Kauno apskrityje – 5, Šiaulių apskrityje – 4. Pastaraisiais metais protrūkiai dažniausiai kildavo dėl viešojo maitinimo įmonių veiklos (12 atvejų), lopšelių – darželių veiklos (10 atvejų). Per pastaruosius penkerius metus beveik visus protrūkius sukėlė *Salmonella* bakterijos. Vis dar kasmet išaiškinama nenustatytos etiologijos ūmių žarnyno infekcijų protrūkių. Pastaraisiais metais pagrindine protrūkių kilimo priežastimi tapo sergantis ar bakterijas nešiojantis įmonės personalas (12 atvejų), kryžminė tarša (10 atvejų), technologinio proceso pažeidimai (5 atvejai). Teritorinės VMVT 2008 m. surašė 19 Maisto įstatymo ir Produktų saugos įstatymo pažeidimo protokolų maisto tvarkymo subjektams, dėl kurių veiklos nebuvo užtikrinta maisto sauga ir kilo protrūkiai.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 37–39 psl.

5. Asmenų teisių gynimas (Ginti pažeistas asmenų teises maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo ir gyvūnų gerovės bei gyvūnų sveikatingumo srityse)

Tarnyba, siekdama saugoti vartotojų interesus, ginti pažeistas vartotojų teises maisto ir su juo susijusių paslaugų teikimo srityje ne tik tiria vartotojų, jų organizacijų, kitų suinteresuotų įstaigų ir organizacijų skundus dėl maisto, neatitinkančio saugos, kokybės, ženklinimo reikalavimų, dėl informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitų privalomųjų reikalavimų, nesaugių maisto tvarkymo paslaugų teikimo, bet ir konsultuoja, informuoja vartotojus įvairiausiais maisto klausimais. Tarnybos tinklalapyje www.vmvt.lt gyventojai gali konsultotis su Tarnybos specialistais maisto saugos, kokybės, ženklinimo klausimais.

2008 m. buvo gauta ir ištirta 2170 vartotojų skundų dėl maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo. Centralizuota asmenų skundų (pranešimų) priėmimo, registravimo ir tyrimo sistema pagerino asmenų aptarnavimą, leido operatyviau nagrinėti jų pateiktus skundus.

Kiekvienas metais vartotojai daugiausiai skundžiasi dėl maisto produktų kokybės, – tokie skundai 2008 m. sudarė 46 proc. visų pagrįstų atvejų, dėl tinkamumo vartoti terminų – 16 proc., dėl higienos pažeidimų – 12 proc., dėl maisto produktų ženklavimo – 10 proc. visų pagrįstų atvejų.

Dažniausiai gyventojai praneša, kad maisto produktų etiketėje ženklavimas nesuprantamas, neįskaitomas, kartais maisto produktui priskiriamos vaistinės savybės, pavyzdžiui stiprina imunitetą, gerina virškinimą ir kt. Šiandien vartotojai nori išigyti ne tik saugius maisto produktus, bet ir sveikus. Todėl klausia, kodėl duonos, pieno gamintojai nurodo etiketėse „Sveikas“, „Sveikata“, „Sveikuolių...“, tai gali klaidinti vartotojus pasirenkant maisto produktus, prašo konsultacijų, ekspertinių nuomonių.

Vartotojų organizacijos gauna ir perduoda vartotojų nusiskundimus, kad viešojo maitinimo įmonėse teikiamos netinkamos paslaugos. Vartotojai skundžiasi dėl viešojo maitinimo įmonėse esamų sąlygų, patiekalų kokybės, patikrinimų metu nustatoma tinkamumo vartoti terminų pažeidimai, atsekamumo nebuvimas, laikymo sąlygų, temperatūrinių režimų ir kt. pažeidimai, sulaukiama ir tėvų nusiskundimų dėl netinkamo vaikų maitinimo, dažniausiai nustatomi patiekalų svorio neatitikimai, produktų laikymo sąlygų pažeidimai, patiekiamų patiekalų temperatūra neatitinka numatytų teisės reikalavimuose.

Dėl pieno ir jo gaminių gauti 157 skundai, iš jų 62 (39 proc.) pasitvirtino. Daugiausiai skundų gaunama dėl laikymo sąlygų ir tinkamumo vartoti termino. Dėl pieno ir raugintų pieno produktų rinkoje gauti 72 skundai, iš kurių 31 arba 43 proc. pasitvirtino, dėl riebalų kokybės iš gautų 16 skundų pasitvirtino 44 proc., dėl sūrių laikymo sąlygų ir ženklavimo gauti 23 skundai, kurių 39 proc. buvo pagrįsti, dėl varškės ir jos gaminių tinkamumo vartoti termino ir laikymo sąlygų iš gautų 31 skundo tik 9 pasitvirtino. Dėl pažeidimų gyvūninio maisto gamybos įmonėse gauti 73 skundai, iš kurių 20 pagrįsti, dėl pieno produktų gamybos įmonėse gauta 12 skundų, iš jų 4 skundai pagrįsti.

Didelis dėmesys skiriamas pieno supirkimo sektoriuje gautų skundų tyrimams ir jų analizei. Dėl pieno supirkimo, pieno supirkimo punktų vedėjų darbo bei pieno kokybės ir sudėties rodiklių skundai registruojami VĮ „Pieno tyrimai“ ir Pieno kokybės ir sudėties arbitražinėje komisijoje. 2008 m. iš pieno gamintojų užregistruoti 28 skundai ir 25 pranešimai gauti iš VĮ „Pieno tyrimai“: informuota apie nustatytus netipinius tyrimų rezultatus, neteisingai paimitus ir falsifikuotus pieno mėginius. Arbitražinė komisija ištyrė skundus ir anulavo 65 proc. tyrimų rezultatų. Dažniausiai pieno gamintojai skundžiasi svyruojančiais tyrimų rezultatais (0,8 ir 0,4), vedėjų darbu, mėginių falsifikavimu bei pieno surinkimu. Dėl pieno supirkimo tvarkos pažeidimų teritorinėse Tarnybose užregistruoti 68 skundai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 209 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą“, Tarnyba pagal kompetenciją įgaliota kontroliuoti Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 4, 7, 8, 9, 13, 14 straipsniuose nustatytų reklamos naudojimo draudimų ir reikalavimų įgyvendinimą. 2008 m. atlikti tyrimai ir surašyta 11 Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo pažeidimo protokolų. Penki protokolai buvo surašyti maisto papildų gamintojams, nes žiniasklaidoje, internete ar reklaminiuose lankstinukuose buvo skleidžiama neteisinga informacija apie maisto papildų gydomąsias ar nuo ligų saugančias savybes. Dėl neteisingos informacijos skleidimo surašytas protokolas ir LNK televizijai. Nagrinėjant informaciją internete, aptikta neregistruotų ir / ar nenotifikuotų maisto papildų, t. y. nelegaliai platinamų Lietuvoje. Šiais metais paskirta bauda ir fiziniam asmeniui, kuris platino maisto papildus internetu, jų aprašymuose nurodydamas gydomąsias ar nuo ligų saugančias savybes. Maisto papildai apibrėžiami kaip maisto produktai, skirti papildyti įprastą maisto racioną, tačiau minėtuose interneto tinklapiuose jie pateikti kaip vaistiniai preparatai. Pažeidžiama Reklamos įstatymo nuostata, draudžianti reklamoje nurodyti ar užsiminti apie maisto papildų gydomąsias ar nuo ligų saugančias savybes.

Reklamos pažeidimai buvo nustatyti reklamuojant kūdikių maistą, natūralų mineralinį vandenį, augalinį aliejų. Vartotojams žurnale buvo skleidžiama informacija, kad „aliejus be cholesterolio, pagamintas iš genetiškai nmodifikuotų saulėgrąžų“, nors nei viename aliejuje nėra

cholesterolio, o ES negali būti naudojamos genetiškai modifikuotos saulėgražos. Taigi produktui buvo priskirtos savybės, nors iš tikrųjų jų neturi visi tos grupės produktai.

Tarnyba per 2008 metus Europos Komisijai RASFF sistema išsiuntė 49 skubiuosius pranešimus dėl nesaugaus maisto. Į rinką nepateko 137857,6 kg vaisių ir daržovių, 343650 kg ryžių, 122690,7 kg mėsos ir jos produktų, 90165,4 kg žuvininkystės produktų, 280,56 kg maisto papildų, 19000 kg žemės riešutų, 37850 kg saulėgražų sėklų, 2204 kg ledinukų, 2505,6 kg kramtomosios gumos, 1056 kg sausainių, 4027 vnt. keksų.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 37–40 psl.

6. Pašarai ir šalutiniai gyvūniniai produktai (Užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos rinkai tiekiami pašarai būtų kokybiški, nekenksmingi gyvūnams, žmonėms ir aplinkai)

Pašarai – vienas iš esminių faktorių, turinčių įtakos gyvūnų sveikatai ir gerovei, bei žmonių maistui naudojamų gyvūninių maisto produktų saugai ir kokybei, taip pat ir aplinkos apsaugai.

Siekiant užtikrinti pašarų saugą ir kokybę bei jų atitiktį ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams, 2008 m. buvo vykdoma ūkio subjektų, užsiimančių pašarų veikla, valstybinė kontrolė ir valstybinė pašarų stebėseną, pagrįsta rizikos vertinimu. Tarnyba atlieka valstybinę kontrolę visuose pašarų produktų gamybos, tiekimo, pardavimo ir naudojimo etapuose, t. y. visoje pašarų produktų tvarkymo grandinėje. 2008 m. reorganizavus Valstybinę veterinarijos preparatų inspekciją, valstybinę pašarų kontrolę vykdo teritorinės VMVT.

2008 m. Lietuvoje buvo registruotas 521 pašarų gamybos ir prekybos subjektas ir 81950 ūkio subjektų, užsiimančių pašarų veikla. Teritorinės VMVT 2008 m. atliko 1656 pašarų tvarkymo subjektų patikrinimus. 374 patikrinimų metu buvo nustatyti pašarų sritį reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimai, 24 atvejais skirtos baudos už 2320 Lt, 23 atvejais atsakingi pašarų tvarkymo subjektų asmenys įspėti, 8 atvejais priimti teritorinių VMVT sprendimai dėl pašarų tiekimo į rinką sustabdymo, uždraudimo, 1 atveju pašarų tvarkymo subjekto veikla buvo sustabdyta. 2008 m. gauta 12 skundų dėl pašarų, iš jų 5 skundai buvo pagrįsti.

2008 m. pagal valstybinės veterinarinės pašarų stebėsenos planą Institute atlikti 878 pašarų mėginių tyrimai, siekiant nustatyti salmoneles, draudžiamas antimikrobines medžiagas, neteisėtą kokcidiostatikų naudojimą, neleistinus pesticidų, nitritų, sunkiųjų metalų, mikotoksinų, mikroelementų kiekius, neleistiną genetinę modifikaciją.

2008 m. iš viso (kartu su komerciniais) buvo atlikta 9515 pašarų tyrimų, iš kurių 213 buvo teigiamų (nepatenkinamų). Nekomercinių tyrimų buvo atlikta 3120. Tai beveik 4 % daugiau negu 2007 metais. Pašarų gamintojai, atsižvelgdami į galimą riziką, skiria didelį dėmesį gaminamų pašarų saugai, gyvūninės kilmės pašarinių žaliavų naudojimui pašarų gamyboje, laikosi nacionalinių ir ES teisės aktų, reglamentuojančių pašarų gamybą.

Pagal PVP pateiktus duomenis 2008 m. į Lietuvą buvo importuota 295496 tonos pašarinių žaliavų (2007 m. – 139061 tona). Instituto laboratorijoje buvo atlikti 687 bakteriologiniai tyrimai, 629 – cheminiai, 31 – GMO ir 384 – radiologiniai. Iš visų tyrimų 106 buvo teigiami. 2008 m. į EK RASFF sistema išsiųstas 1 pranešimas dėl nesaugių importuojamų pašarų. Žuvų miltuose iš Maroko (100 tonų) buvo nustatytos *Salmonella* bakterijos.

Išanalizavus 2008 m. pašarų tyrimų ir valstybinės veterinarinės kontrolės rezultatus, darytina išvada, kad Lietuvoje gaminami ir naudojami pašarai yra saugūs, kokybiški, konkurencingi ir neturi neigiamos įtakos gyvūnų sveikatingumui, aplinkai ir žmonių sveikatai.

2008 m. Lietuvoje buvo registruoti 103 ūkio subjektai, gaminantys, tiekiantys ir naudojantys šalutinius gyvūninius produktus (toliau – ŠGP) ir perdirbtus šalutinius gyvūninius produktus (toliau – PŠGP), skirtus gyvūnų šėrimui (2007 m. – 94). Per metus Lietuvoje buvo surinkta 63001658,63 kg, importuota 20481781,8 kg ŠGP ir PŠGP, sudeginta 9043000 kg mėsos-kaulų miltų, 7289000 kg taukų. Į ES buvo eksportuota 245824 kg ŠGP ir PŠGP. Gyvūnams šerti buvo panaudota 3502357,1 kg, gyvūnų pašarui gaminti 30415864,2 kg, irimo atliekų ar komposto

gamybai 5245283 kg, dirvos savybių gerinimui 53362884,5 kg, techniniams tikslams 962215,8 kg, biodujų gamybai 1828933,8 kg ŠGP ir PŠGP.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 38–40 psl.

7. Veterinariniai preparatai (Užtikrinti, kad Lietuvos rinkoje būtų saugūs, kokybiški ir efektyvūs veterinariniai vaistai, atitinkantys nustatytus reikalavimus)

Lietuvoje 2008 m. veterinarine farmacine veikla užsiėmė 1 veterinarinių vaistų gamybos įmonė, 23 didmeninės veterinarinių vaistų prekybos įmonės ir 87 veterinarijos vaistinės, kurios turėjo 79 filialus. Šioms įmonėms išduotos licencijos veterinarinės farmacijos veiklai vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 449 „Dėl veterinarijos praktikos licencijavimo taisyklių, Juridinių asmenų veterinarinės farmacijos licencijavimo taisyklių ir Fizinų asmenų veterinarinės farmacijos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 54-2088) patvirtintomis Juridinių asmenų veterinarinės farmacijos licencijavimo taisyklėmis.

Igyvendinant 2002 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/82 dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio veterinarinius vaistus (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 27 tomas, p. 3), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/28/EB (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 34 tomas, p. 286), Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. B1-594 patvirtinti Veterinarinių vaistų gamybos, registravimo ir tiekimo Lietuvos Respublikos rinkai reikalavimai (Žin., 2005, Nr. 131-4754; 2008, Nr. 128-4912). 2008 metais užregistruoti ir į Veterinarinių vaistų registrą įrašyti 68 veterinariniai vaistai. 86 veterinariniai vaistai buvo perregistruoti. 308 veterinariniams vaistams atlikti keitimai informacijoje apie veterinarinius vaistus. 2009 m. sausio 1 d. Veterinarinių vaistų registre buvo 819 veterinarinių vaistų.

Veterinarinės paskirties biocidai autorizuojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 358 patvirtintais Biocidų autorizacijos ir registracijos nuostatais (Žin., 2002, Nr. 79-3361) ir 2002 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. 421 patvirtintomis Biocidų autorizacijos ir registracijos taisyklėmis (Žin., 2002, Nr. 87-3760) bei Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2008 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. B1-440 „Dėl veterinarinės paskirties biocidų autorizacijos ir registracijos“ (Žin., 2008, Nr. 100-3883). 2008 metais autorizuoti 9 veterinarinės paskirties biocidai, 10 veterinarinės paskirties biocidų atnaujinta autorizacija. 2009 m. sausio 1 d. veterinarinės paskirties biocidų sąrašė buvo 71 veterinarinės paskirties biocidas.

Veterinarinių vaistų, veterinarinės paskirties biocidų įvertinimą, Veterinarinių vaistų registrą ir autorizuotų veterinarinės paskirties biocidų sąrašą tvarko Institutas.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 38, 40 psl.

8. Pasionio veterinarinė kontrolė (Apsaugoti Lietuvos Respublikos ir Europos Bendrijos teritoriją nuo nesaugaus maisto, pašarų, gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir užtikrinti eksportuojamų gyvūnų gerovės kontrolę)

Iš trečiųjų šalių Tarnybos kontroliuojamas prekes: gyvūninius produktus, gyvūnus, pašarus, negyvūninius maisto produktus, leidžiama įvežti tik per tuos pasienio kontrolės punktus, kuriuose veikia Tarnybos PVP. Lietuvos Respublikoje veikė 14 PVP, iš jų 4 akredituoti pagal ISO 17020:2004. Kiekvienai iš trečiųjų šalių į Lietuvą įvežamai Tarnybos kontroliuojamai siuntai atliekamas veterinarinis tikrinimas. Veterinarinio tikrinimo metu yra siekiama užtikrinti, kad iš trečiųjų šalių į EB teritoriją būtų įvežami tik saugūs ir kokybiški gyvūniniai produktai, pašarai bei negyvūniniai maisto produktai, atitinkantys teisės aktuose nustatytus saugos ir kokybės

reikalavimus, bei kontroliuoti įvežamų gyvūnų sveikatos būklę ir gyvūnų gerovės reikalavimų laikymąsi. Atlikus siuntos veterinarinį tikrinimą ir nustatčius, kad ji neatitinka nustatytų teisės aktuose reikalavimų, siunta gali būti gražinama siuntėjui arba nukreipta perdirbimui ar sunaikinimui.

Per 2008 metus eksportuota 126 tūkst. tonų maisto produktų (2007 m. – 114 tūkst. t). Bendras gyvulių, pašarų, gyvūninių ir negyvūninių maisto produktų siuntų skaičius siekia 13731 (2007 m. – 12435). 2008 metais iš Lietuvos padidėjo kiaulių ir paukščių eksportas, sumažėjo galvijų, arklių, avių ir ožkų eksportas. 2008 m. eksportuota 415714 kiaulių (2007 m. – 281432), 8316055 paukščiai (2007 m. – 4350053), 141670 galvijų (2007 m. – 150132), 3601 arklys (2007 m. – 5033) ir 5 avys ir ožkos (2007 m. – 263). Bendrai eksportuota 561 tūkst. gyvulių (2007 m. – 447 tūkst.) Didžioji dalis gyvulių eksportuota į trečiąsias šalis – 375604 gyvuliai, kas sudaro 66,9% visų gyvulių eksporto. Kaip ir pernai, Rusija išliko didžiausia Lietuvos eksporto į trečiąsias šalis partnerė. Per 2008 m. į Rusiją eksportuotos 352673 kiaulės (2007 m. – 162289 kiaulės), 11559 tonos mėsos (įskaitant 11478 tonas jautienos, 61 toną kiaulienos, 20 tonų paukštienos), 87 tonos mėsos gaminių, 48 tonos dešrų, 318 tonų lašinių, 489 tonos maistinių subproduktų, 1234 tonos taukų (maistinės jautienos lajus), 60938 tonos pieno produktų, iš jų maistinių pieno miltų 797 tonos, 736 tonos pieno konservų, 5962 tonos varškės, 562 tonos sviesto, 29254 tonos sūrio, 3515 tonų pieno cukraus, 17584 tonos pieno išrūgų, 423 tonos pieno, 12 tonų kefyro, grietinės 1649 tonos, 159 tonos jogurto, 274 tonos ledu, peptato 11 tonų ir 8046 tonos žuvų, žuvų gaminių ir žuvų konservų.

Per 2008 metus PVP patikrintos 52599 (2007 m. – 37704) importuojamos ir tranzitu gabenamos Tarnybos kontroliuojamų prekių siuntos, bendras jų svoris siekia 1637866 tonas. Lyginant 2006–2008 metų patikrintų siuntų PVP statistinius duomenis, importuotų ir tranzitu vežtų siuntų skaičius kiekvienais metais didėjo. 2008 metais 33,6 proc. daugiau siuntų importuota iš trečiųjų šalių ir 14,6 proc. daugiau siuntų vežta tranzitu iš trečiųjų šalių per Lietuvą nei 2007 metais.

2008 m. į Lietuvą buvo įvežtos 1757 negyvūninių maisto produktų siuntos (2007 m. – 1739 siuntos), patikrintos 5046 (2007 m. – 2734) importuojamų pašarų siuntos (295496 t) (2007 m. – 139062 t). Dvi negyvūninių maisto produktų siuntos (42,8 t) buvo gražintos siuntėjui. Viena siunta buvo apelsinų iš Egipto, kita – žemės riešutų iš Kinijos. Neleista importuoti 7 siuntų (191 tona) gyvūninių maisto produktų (2007 metais atitinkamai 18 siuntų, kurių svoris 345 tonos). Daugiausia (57%) gražinta žuvų ir žuvų produktų.

Tranzitu iš trečiųjų šalių į kitas trečiąsias šalis per Lietuvos Respubliką yra vežama daugiausia gyvūninių produktų (mėsos produktų, žuvų ir žuvų produktų, pieno produktų, gyvūnų augintinių maisto ir kt.) siuntų. PVP 2008 metais patikrintos 37 295 gyvūninių produktų siuntos, iš jų 12657 (2007 m. – 8502) – tranzitu vežamų pašarų siuntos (650805 t) (2007 m. – 458460 t). 51 tranzitu vežta siunta buvo gražinta siuntėjui. 2008 metais veterinarinių tikrinimų PVP metu daugiausia nustatyta neatitikimų Tarnybos kontroliuojamoms prekėms, vežtoms iš Rusijos (73 proc. siuntų) ir Jungtinių Amerikos Valstijų (14 proc. siuntų).

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 38, 40 psl.

9. Laboratoriniai tyrimai (Užtikrinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų, pašarų, veterinarinių preparatų, maisto rodiklių laboratorinių tyrimų vykdymą)

Tarnyba Lietuvos Respublikoje turi pavaldžių laboratorijų tinklą, kurį sudaro Instituto laboratorijos Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje bei apskričių VMVT laboratorijos Alytuje, Klaipėdoje, Marijampolėje, Tauragėje, Telšiuose ir Utenoje. Instituto laboratorijos Klaipėdos ir Telšių apskričių VMVT yra akredituotos pagal ISO 17025 standartą „Bendrieji reikalavimai tyrimų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai“.

Instituto laboratorijos yra tarptautinius ir Europos standartus atitinkančios laboratorijos, kuriose dirba aukščiausios kvalifikacijos specialistai bei techninis personalas, įvaldęs

pažangiausius ir sudėtingiausius tyrimo metodus bei moderniausią įrangą. 2008 m. plečiant techninę bazę ir laboratorinių tyrimų spektrą įsigyta pulsuojančio lauko gelio elektroforezės (PLGE) sistema mikroorganizmų tipų nustatymui, minimalios inhibicinės koncentracijos (MIK) įranga, skirta jautrumui antibiotikams nustatyti, skysčių chromatografas su dvigubu masių spektrometru (LC-MS/MS) bei įdiegti nauji tyrimų metodai (svarbiausi – dioksinų, naujų maisto teršalų (furanų, akrilamido), tetraciklinų grupės antibiotikų maisto produktuose tyrimai).

Institute įdiegta ir akredituota kokybės sistema pagal LST EN ISO/IEC 17025, GOST-R ir Rospotrebnadzor standartų reikalavimus yra nuolat tobulinama, plečiamos akreditacijos sritys – tai užtikrina, kad Instituto laboratorijų veikla ir taikomi analizės metodai atitinka ES ir tarptautinius reikalavimus. Pagal ISO 17025 akredituota 560 tyrimo metodų (iš jų 50 per 2008 m.), GOST-R–729, Rospotrebnadzor – 470. Institutui suteikta teisė naudoti Tarptautinio laboratorijų akreditacijos susivienijimo (ILAC) ženklą, reiškiantį tarptautinį atliekamų tyrimų rezultatų pripažinimą.

Sukurta Instituto struktūra garantuoja nepriklausoma ir objektyvia moksline nuomone pagrįstą efektyvų maisto saugos, vartotojų apsaugos, gyvūnų sveikatingumo ir veterinarijos reikalavimų vykdymą šalyje. Instituto laboratorijos atlieka valstybinę maisto produktų ir jų žaliavų, geriamojo ir mineralinio vandens, pašarų ir jų žaliavų, gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę pagal valstybės finansuojamas programas siekiant užtikrinti prekybą gyvūnais bei maisto produktais. 2008 m. buvo atlikti 207669 (37%) tyrimai pagal valstybės finansuojamas programas ir 347850 (63%) komercinių tyrimų. Taip pat Institutas teikia rizikos vertinimo ir laboratorinių tyrimų paslaugas verslo subjektams bei kitiems asmenims siekiant užtikrinti maisto saugą, gyvūnų sveikatą bei gerovę vykdant savikontrolės programas bei siekiant aprūpinti vartotojus geros kokybės pilnaverčiais maisto produktais.

Ypatingas dėmesys skiriamas importuojamų maisto produktų ir pašarų kokybės ir saugumo kontrolei, siekiant užtikrinti Lietuvos vartotojų interesų apsaugą. Remiantis Instituto laboratorinių tyrimų duomenimis ir rizikos vertinimu, 2008 m. buvo sustabdyta ir nepateko į rinką daugiau kaip 1590 tonų nesaugių maisto produktų ir pašarų. Vaisiuose rasta viršijančių leidžiamas normas pesticidų diazinono, dimetoato, etiono, saulėgražose – pesticido lindano, ryžiuose – aflatoksinų, žaliojoje arbatoje – pesticido triazofoso, biskvitiniuose vyniotiniuose ir keksuose nustatytas konservantas benzoinė rūgštis, saldiniuose – konservantas biksinas, šaldytose mėlynėse – padidėjęs radioaktyvaus cezio 137 kiekis, šaldytoje žuvyje – kirmėlės. Nustatyta daug atvejų, kai saldiniuose, makaronuose, vafluose, ryžiuose, pašaruose buvo viršytas leidžiamas genetiškai modifikuotų organizmų kiekis (0,9%) ir ši produkcija nebuvo paženklinta kaip turinti sudėtyje GMO. Vykdamas žmonių sveikatai pavojingų medžiagų liekanų gyvūnuose, piene, kiaušiniuose ir meduje stebėseną, nustatyta antibakterinių medžiagų liekanos, veterinarinių vaistų likučiai. Aktualūs vis dar pasitaikanti maisto produktų tarša *Salmonella spp.* ir *Campylobacter spp.* mikroorganizmais, padidėjęs bendrosios geležies kiekis geriamajame vandenyje.

Atliekami įvežamų ir šalies gyvūnų laboratoriniai tyrimai ir gyvūnų užkrečiamųjų ligų epidemiologinė analizė, siekiant užkirsti kelią pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų patekimui į Lietuvos Respubliką bei užtikrinant gyvūnų bandų sveikatos būklę bei prekybą gyvūnais ir gyvūniniais produktais. 2008 m. pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų nenustatyta, išskyrus pasiutligę, kurios teigiamų atvejų kasmet mažėja. Vykdamas ES bendrai finansuojamas *Salmonella spp.* paplitimo veislinių kiaulių bandose, *Campylobacter spp.* paplitimo viščiukų broilerių pulkuose bei atsparumo antibiotikams ir *Campylobacter spp.* ir *Salmonella spp.* paplitimo broilerių skerdenose tyrimų programas, nustatyta, kad *Salmonella spp.* aptinkama 6 proc. kiaulių bandų ir 7 proc. viščiukų broilerių pulkų, o *Campylobacter spp.* 44 proc. viščiukų broilerių pulkų. Todėl šių mikroorganizmų tyrimai bus tęsiami, siekiant sumažinti jų paplitimą.

Siekiant palengvinti laboratorinių tyrimų duomenų interpretaciją, nuo 2009 m. bus atliekamas laboratorinių tyrimų duomenų vertinimas – Institute atlikti laboratoriniai tyrimai bus išleidžiami su įvertinimu, ar tirti rodikliai atitinka norminių dokumentų reikalavimus.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 39–40 psl.

10. Žmogiškieji ištekliai (Užtikrinti efektyvią valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę šalyje)

2008 m. Tarnybai ir jai pavaldžioms įstaigoms, kaip ir ankstesniais metais, buvo patvirtinta 1810 etatų: 1700 pavaldžiose įstaigose ir 110 centrinėje Tarnyboje. Tarnybos pavestoms funkcijoms vykdyti buvo užtikrintas reikiamas valstybės tarnautojų ir pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų (toliau – darbuotojai) skaičius. Buvo sudarytos visos reikiamos sąlygos valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų sklandžiam ir produktyviam darbui.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 41 psl.

11. Informacinės technologijos

2008 metais Tarnyba vykdė informacinės visuomenės plėtrai skirtas priemones, buvo vystomos informacinės sistemos, duomenų bazės, atnaujinama kompiuterinė bei programinė įranga, tęsiamas informacinių sistemų teisinis reglamentavimas, palaikomi ryšių tinklai. 2008 m. pirmo ketvirčio metu užbaigtas ES finansuojamas pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonės projekto „Pasienio veterinarinės kontrolės sistemos stiprinimas Lietuvos Respublikoje“ įgyvendinimas. Bendradarbiaujant su kitomis pasienio kontrolės institucijomis (Muitinės departamentu, Valstybinės sienos apsaugos tarnyba bei Klaipėdos jūrų uosto administracija) užbaigtas priemonių, būtinų efektyvesniam „vieno langelio“ principo taikymui, įgyvendinimas. Sujungus ES TRACES sistemą, Muitinės departamento bei projekto metu įdiegtą Pasienio veterinarinės kontrolės informacijos valdymo sistemą (toliau – PVKIVS) pradėti automatiniai elektroninių duomenų mainai, leidžiantys greitai gauti Tarnybos būtiną informaciją iš TRACES bei Muitinės departamento, užtikrinant efektyvų veterinarinės kontrolės sistemos funkcionavimą. Siekiant visiškai užbaigti šio projekto metu identifikuotų poreikių įgyvendinimą Muitinės departamento informacinė sistema taip pat turėtų būti pritaikyta automatinio būdu gauti duomenis iš Tarnybos PVKIVS.

Per 2008 metus buvo tobulinama pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonės projekto „Maisto ir gyvūnų sveikatos kontrolės stiprinimas įdiegiant veterinarinės informacijos valdymo sistemą“ metu įdiegta Veterinarinės informacijos valdymo sistema (toliau – VIVS). Užbaigus šios sistemos įgyvendinimo projektą (2007 m. pabaigoje) ir pradėjus praktiškai naudoti VIVS 2008 metais, išsiaiškintos ir pašalintos teritorinės grandies VIVS funkcionavimo klaidos bei trūkumai, taip pat techninės problemos dėl kurių egzistavo Ūkinių gyvūnų registro ir VIVS duomenų neatitikimai. Pašalinus rastus trūkumus visiškai užbaigta Ūkinių gyvūnų registro ir VIVS integracija ir pereita prie VIVS laboratorinės dalies klaidų bei trūkumų šalinimo. Išsiaiškinus VIVS integracijos su VI „Pieno tyrimai“ informacine sistema klausimus, priimti sprendimai tolimesniam VIVS tobulinimui dėl siunčiamų VI „Pieno tyrimai“ mėginių lydraščių identifikavimo, ataskaitų formavimo, veiklų planavimo skilties koregavimo, taip pat privačių veterinarijos gydytojų įtraukimo į VIVS suteikiant jiems galimybę peržiūrėti įvykdytų veiklų duomenis, atliktų tyrimų rezultatus, į duomenų bazę suvesti naujai rastų/nebesančių gyvulių duomenis ir taip prisidėti prie Ūkinių gyvūnų registro duomenų tikslinimo.

Įgyvendinant projektą BPD 2004-ESF-2.2.0-02-05/0162 „Teritorinių valstybinių maisto ir veterinarijos tarnybų vadovaujančių specialistų mokymas siekiant padidinti užsienio kalbos ir kompiuterinio raštingumo kompetenciją“ 2008 metų II-ojo ketvirčio metu užbaigti teritorinių VMVT specialistų mokymai dirbti su Tarnybos informacinėmis sistemomis, pagilintos kompiuterinio raštingumo bei elektroninių duomenų apsaugos žinios, taip pat žinios viešųjų ryšių srityje.

Nuolat keičiantis ES bei nacionalinių teisės aktų reikalavimams atitinkamai buvo tobulinama Maisto informacinė sistema (Food information system) (toliau – FIS). Per 2008 metus aprašyti būtini FIS pakeitimai, išanalizuotos klaidos bei trūkumai, išsiaiškinti nauji vartotojų poreikiai.

Siekiant patobulinti veterinarinių siuntų eksporto duomenų registravimą 2008 metų gruodžio mėnesį pradėti Veterinarinių siuntų eksporto registro tobulinimo darbai. Įgyvendinus numatytus pakeitimus bus atsisakyta centrinėje Tarnyboje vykdomo duomenų suvedimo ir pereita prie veterinarinių siuntų eksporto duomenų suvedimo teritorinėse VMVT. Ateityje numatoma visiškai atsisakyti veterinarinių siuntų eksporto duomenų registravimo šioje Tarnybos informacinėje sistemoje, nes šių duomenų registravimo funkcijas numatyta įdiegti EK kuriamoje ir palaikomoje informacinėje sistemoje TRACES.

Įgyvendinant 2008–2010 m. Tarnybos strateginio veiklos plano uždavinius per 2008 m. centrinė Tarnyba iš viso išanalizavo 6133 dokumentus, gautus iš Lietuvos Respublikos, ES bei trečiųjų šalių institucijų. Patogesniai Tarnyboje gaunamų ir siunčiamų dokumentų tvarkymui ir dokumentų konfidencialumo užtikrinimui patobulinta dokumentų valdymo kompiuterinė sistema. Dvišalio projekto Nr. 2006/018-183-02-01 „Bakterinės zoonozės ir naminių paukščių virusinių ligų kontrolės stiprinimas Lietuvoje“ metu įvykdytas bandomasis EK atvirojo kodo ALFRESCO dokumentų valdymo programos diegimas, kurią 2009 m. numatoma pritaikyti ir naudoti elektroninių dokumentų tvarkymui.

Siekiant užtikrinti saugią Tarnybos interneto svetainės eksploataciją 2008 m. III-ojo ketvirčio metu atliktas www.vmvt.lt programinės įrangos atnaujinimas. Atlikus šį atnaujinimą įdiegtos automatinės www.vmvt.lt funkcijos, leidžiančios atstatyti svetainės duomenis jos nelegalios išorinės intervencijos ir saugomų duomenų sunaikinimo atveju.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 40-41 psl.

12. Tarnybos viešumas

Tarnyba įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 11 d. nutarimu Nr. 372 „Dėl valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2007–2010 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ patvirtintą Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2007–2010 metų strategijos įgyvendinimo priemonių planą (Žin., 2007, Nr. 46-1742) ir Tarnybos 2008–2010 Strateginio veiklos plano programos „Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“ 4 tikslą „Ginti pažeistas asmenų teises maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo ir gyvūnų gerovės bei gyvūnų sveikatingumo srityse“. Minėto uždavinio įgyvendinimo priemonės yra visuomenės informavimas maisto saugos, kokybės, ženklavimo, gyvūnų sveikatingumo, gyvūnų gerovės klausimais, apie gresiančius pavojus, susijusius su nesaugiu maistu ar su gyvūnų ligomis ir konsultuoti vartotojus maisto saugos, kokybės, ženklavimo, ir asmenis gyvūnų sveikatingumo, gyvūnų gerovės klausimais. Siekiant įgyvendinti aukščiau įvardintus uždavinius 2008 metais Tarnyba rengė pranešimus spaudai, kuriuos teikė Lietuvos informavimo agentūroms ELTA ir BNS. Siekiant, kad Tarnybos informacija pasiektų didesnę visuomenės dalį, pranešimai, informaciniai straipsniai platinti regioniniams ir specializuotiems laikraščiams naudojant informacinės agentūros BNS „Kurjerio“ sistemą bei publikuoti Tarnybos interneto svetainėje www.vmvt.lt skiltyje „Naujienos“, „Vartotojams“. Per 2008 metus parengti ir išplatinti 469 informaciniai straipsniai ir pranešimai spaudai. Tarnybos pranešimai spaudai publikuoti ir informacinėse interneto svetainėse „Balsas.lt“, „Zebra.lt“, „Alfa.lt“ ir kt. Pagal specifines auditorijas pranešimai ir Tarnybos specialistų komentarai talpinti specializuotose interneto svetainėse.

Tarnyba yra atvira visuomenei ir žiniasklaidai. Siekiant atviro ir betarpiško bendravimo visuomenės informavimo priemonėms 2008 metais išplatinti teminiai 197 straipsniai ir atsakymai apie maisto saugą, gyvūnų ligų kontrolę, gyvūnų gerovę bei kitas aktualijas interneto svetainėms ir šalies dienraščiams, savaitraščiams. Dienraščio „Lietuvos rytas“ priedo „Vartai“ redakcijos iniciatyva tęsta rubrika „Vartotojo puslapis“, kuriame publikuotas straipsnių ciklas vartotojams aktualiomis temomis: maisto produktų ženklavimas, mėsos, pieno, augalinių produktų kokybė ir kt. Bendradarbiaujant su laikraščiais „Ūkininko patarėjas“, „Lietuvos žinios“, „Valstiečių laikraštis“ rubrikoje „Valstybinė maisto ir veterinarinės tarnyba. Ieškojimai ir užmojai“ rengti ir

publikuoti teminiai straipsniai bei pranešimai aktualiais maisto saugos ir veterinarinės kontrolės klausimais. Savaitraščiuose „Šeimininkė“, „Lietuvos sveikata“, žurnaluose „Shape“ vartotojai periodiškai informuoti apie maisto produktų saugą, maisto papildų kontrolę. Verslininkams informacija apie viešojo maitinimo įmonių, smulkių ūkių supaprastintus reikalavimus, Tarnybos vadovų bei specialistų komentarai ruošti laikraščiams „Respublika“, „Vakarų ekspresas“, „Vakaro žinios“ žurnalams „VetInfo“, „Restoranų verslas“, „Gurmanų gidas“, „Verslo klasė“, „Ekstra“, „Viktorija“, savaitraščiams „Moters savaitgalis“, „Moters savaitė“, „Veidas“, „Ekstra“, „Savaitės panorama“ ir kt. Taip pat Tarnybos straipsniai ir komentarai publikuoti rusų, lenkų kalbomis savaitraščiuose „Obzor“, „Litovskij Kurjer“, „Kurjer Wilenski“, „Expres Nedelia“. Bendradarbiaujant su vartotojų teises ginančia Lietuvos nacionaline vartotojų federacija, leidžiamame žurnale „Kuris?“ publikuota informacija apie vartotojų teisių apsaugą maisto saugos srityje.

Tarnybos specialistai dalyvavo tiesioginėse ir netiesioginėse laidose, reportažuose, pokalbių cikluose įvairiose radijo ir televizijos laidose: Lietuvos radijo pirmosios programos (LR1), Žinių radijo, Radiocentro transliuotose tiesioginėse ir netiesioginėse laidose. Buvo kalbėta maisto saugos ir kontrolės klausimais (vaisių ir daržovių, mėsos produktų kokybė ir saugos kontrolė, ženklavimo reikalavimai), daug dėmesio skirta vartotojų švietimui apie vartotojo teisę išsigyti saugius maisto produktus. Svarbiausi įvykiai ir Tarnybos pranešimai reguliariai skelbti Lietuvos radijo, Žinių radijo, Radiocentro, M1, M1 – plus, Klaipėdos regiono „VoxMaris“ ir kitų radijo stočių žinių laidose. Tarnybos dienos aktualijos garsintos Žinių radijo žiniuose bei šios radijo stoties Dienos klausimo rubrikose. LTV, LNK, BTV, TV3, TV5 žiniuose organizuoti filmuoti reportažai veterinarinės, maisto saugos, gyvūnų gerovės, pasienio veterinarinės kontrolės klausimais. Platesni ir išsamesni filmuoti reportažai Lietuvos TV „Labo ryto“ rubrikoje „Namų enciklopedija“, „Ryto svečias“ ir Lietuvos radijo (LR) laidose. Inicijuotas visuomenės informavimo ciklas „Šventėms artėjant...“, kurioje specialistai patarė, kaip iš gausios pasiūlos išsirinkti kokybiškus maisto produktus, į ką atkreipti ypač didelį dėmesį juos perkant. Parengti 5 televizijos reportažai ir 3 tiesioginės diskusijos radijo laidoje „Ryto garsai“.

2008 metais Tarnyba aktyviai informavo visuomenę apie pavojingų užkrečiamųjų gyvūnų ligų kontrolę ir prevencijos priemones, taikomas Lietuvoje, apie vykdomus mokymus paukščių gripo, mėlynojo liežuvio, snukio ir nagų ligos temomis. 2008 metais buvo tęsiamos 2005 metais pradėtos prevencinės priemonės ir Lietuvos gyventojų informavimas apie paukščių gripą, padėtį ES valstybėse, kuriose nustatyti paukščių gripo židiniai ir Valstybinės maisto ir veterinarinės tarnybos vykdoma ligos prevencija Lietuvoje. Atnaujinti informaciniai lankstinukai ir išleistas papildomas tiražas („11 klausimų apie paukščių gripą“), informaciniai plakatai keliaujantiems. Paruošti nauji lankstinukai „Naminių paukščių laikytojams“. Taip pat, buvo parašyti ir išplatinti išsamūs informaciniai, moksliniai analitiniai straipsniai, pritaikyti įvairioms tikslinėms visuomenės grupėms. Tarnybos interneto svetainėje publikuoti atsakymai į visuomenei rūpimus klausimus apie paukščių gripą. Interneto svetainėje tobulinta atskira rubrika „Paukščių gripas“, kurioje pateikta informacija apie paukščių gripą, simptomus, kaip elgtis gyventojams, paukščių laikytojams, atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus. Sukurta elektroninio pranešimo forma. Be to, rubrikoje patalpinti išleisti nauji informaciniai plakatai bei lankstinukai. Bendradarbiaujant su visuomenės informavimo priemonėmis Lietuvos gyventojai informuoti apie jaukų nuo pasiutligės mėtymo teritorijas ir jaukų efektyvumą. Išleista nauja redakcija informacinių lankstinukų apie pasiutligę, ligos prevencijos priemones. 2008 metais ES atsinaujinus snukio ir nagų bei mėlynojo liežuvio ligoms Tarnyba išleido naujus informacinius lankstinukus bei informavo visuomenę apie šios ligos simptomus ir Lietuvoje taikomas prevencijos, kontrolės priemones.

2008 metais Tarnyba inicijavo ir kūrė Tarnybos dalomąją informacinę medžiagą. Praėjusiais metais buvo naujai sumaketuotas ir išspausdintas Tarnybos reprezentacinis bukletas, taip pat informaciniai lankstinukai „10 klausimų apie GMO“, „Kaip ženklinti kiaušiniai ir jų pakuotės?“, „Pasiutligė. Kaip išvengti šios ligos?“, „Mėlynojo liežuvio liga. Ką turi žinoti gyvūnų laikytojas“, „Patarimai kaip saugiai paruošti ir laikyti maistą namuose“, atnaujinti lankstinukai –

„Ką reikia žinoti keliaujant su gyvūnų augintiniu“, „Gyvūnų ir gyvūninių produktų importas ir tranzitas per Lietuvos Respubliką“, „Vežtis ar nesivežti“. Įgyvendinant Dvynių projektą Nr.LT/2006/IB/AG/02 „Gyvūnų apsaugos sistemos kontrolės stiprinimas Lietuvoje“ parengta ir išspausdinta knyga gyvūnų laikytojams „Ūkinių gyvūnų gerovė Lietuvoje“. 2008 metų pabaigoje Tarnyba, siekdama, kaip įmanoma plačiau informuoti visuomenę, įgyvendino naują visuomenės informavimo projektą ir pradėjo leisti naujienlaiškį „NUO LAUKO IKI STALO“, skirtą vartotojams, ūkininkams ir verslininkams. Naujienlaiškis platinamas teritorinėse VMVT, valstybės institucijose, vartotojų teisių gynimo organizacijoms, taip pat platinamas el. erdvėje internetams, užsiregistravusiems www.vmvt.lt svetainės naujienų prenumeratoje, bei publikuojamas Tarnybos svetainėje atskiroje naujienų rubrikoje.

2008 m. lapkričio 10–16 d. Tarnyba organizavo renginį „Veterinarijos savaitė“. Šio renginio pagrindinis uždavinys – pagerinti ir vieningai visose ES valstybėse įgyvendinti viešą informacinę kampaniją, skirtą keliautojams, įtraukiant oro linijų bendroves, kurios vykdo skrydžius į trečiąsias šalis ir skatinti kontroliuojančias institucijas – muitinės ir veterinarijos tarnybas bendradarbiauti. Šios kampanijos metu buvo siekiama įgyvendinti pagrindinius tikslus: 1. Sumažinti nelegaliai įvežamų maisto produktų, kuriuos keleiviai, atvykstantys iš ne ES valstybių, įsiveža asmeniniame bagaže, skaičių. 2. Informuoti visuomenę apie taisykles dėl maisto produktų įvežimo asmeniniame bagaže, asmeniniuose automobiliuose ar asmeninėse pašto siuntose. 3. Pagerinti žmonių savimoneį ir keisti žmonių įpročius.

Interneto svetainės paskirtis – skleisti internetu informaciją apie įstaigos funkcijas, struktūrą, veiklą, užtikrinti įstaigų veiklos skaidrumą, teikti viešąsias paslaugas elektroninėmis ryšio priemonėmis. Kasmet didėjant Tarnybos interneto svetainės lankytojų skaičiui, Tarnyba svetainės administravimui ir informacijos talpinimui skyrė ypatingą dėmesį. Praėjusiais metais tobulintas informacijos pateikimas visuomenei bei sudarytos sąlygos gyventojams ir verslo subjektams elektroniniu būdu bendrauti su Tarnyba ir jai pavaldžiomis įstaigomis: gauti informaciją, užregistruoti pranešimus, pareikšti nuomonę dėl Tarnybos inspektorių darbo ir kt. Siekiant išsiaiškinti korupcijos Tarnyboje ir jai pavaldžiose įstaigose priežastis ir kitas verslo atstovams aktualias aptarnavimo problemas, parengta anoniminė elektroninė anketa. Tarnybos tinklalapyje buvo operatyviai skelbiama informacija, skirta įvairioms visuomenės grupėms. 2008 m. interneto svetainėje buvo pateikti 272 informaciniai pranešimai (naujienos) Tarnybos veiklos, maisto saugos, gyvūnų sveikatos, gerovės ir kitomis aktualijomis. Skelbiamos naujienos platintos „Svetainės naujienų prenumeratoriams“, kurių praėjusiais metais skaičius išaugo nuo 296 prenumeratorių 2007 metais iki 450 – 2008 metais. Plėtojant interneto svetainės turinį parengtos ir į pagrindinį svetainės puslapį iškeltos ir nuolat atnaujinamos informacinės rubrikos „Šventėms artėjant...“, „Keliantiems“, „Ekologiškas maistas“, „Snukio ir nagų liga“, „Paukščių gripas“, „Mėlynojo liežuvio liga“, „Nesažiningų maisto tvarkymo įmonių sąrašas“ ir kt. Siekiant užtikrinti interneto svetainėje publikuojamos informacijos aktualumą ir naujumą nuolat stebima svetainėje publikuojama informacija. Išanalizavus praėjusių metų Tarnybos specialistams internetu užduotus klausimus buvo plėstas svetainės elektroninis turinys, siekiant svetainę daryti labiau informatyvesnę, sudaryti palankias sąlygas lankytojams rasti jiems reikiamos informacijos. 2008 m. parengti 405 atsakymai į internetu užduodamus klausimus. Internetu užpildžius elektroninę pranešimo anketą gauti ir išnagrinėti 333 vartotojų pranešimai dėl maisto produktų (2007 m. – 423), dėl gyvūnų gerovės pažeidimų – registruoti 144 (2007 m. – 129) elektroniniai pranešimai. Gerinant Tarnybos ir jai pavaldžių įstaigų vidinę komunikaciją išplėstas elektroninis turinys Tarnybos darbuotojams skirtoje tinklalapio dalyje „Registruotiems vartotojams“. Sukurtas elektroninis „Kokybės vadovas“, Maisto produktų ženklinimo klausimų ir atsakymų forma. Naudojantis Tarnybos interneto svetainės statistikos duomenimis 2008 m. Tarnybos interneto svetainė buvo lankyta 3,19 mln. kartų, iš jų 550 tūkst. – unikalūs IP adresai. Palyginus su 2007 metais apsilankymų pagal unikalius IP adresus lankytojų padidėjo trečdaliu. Analizuojant vartotojų apsilankymus labiausiai interneto lankytojai domėjosi Tarnybos interneto svetainėje skelbiamomis naujienomis (daugiau kaip 540 tūkst. apsilankymų), teisės aktais (daugiau kaip 290

2008 metais Tarnyboje lankėsi Pasaulinės sveikatos organizacijos (toliau – PSO) Europos regiono biuro ekspertai Dr. Dafina Dalbokova ir Matthias Braubach. Ekspertai buvo supažindinti su Tarnybos struktūra ir vykdoma veikla, įdiegtomis informacinėmis sistemomis, valstybinės maisto kontrolės duomenimis. Buvo aptartos maisto saugos aktualijos, geriamojo vandens kontrolė, vykdomi tarptautiniai projektai maisto saugos klausimais. Svečiai domėjosi atliekamų maisto tyrimų programomis, tyrimų rizikos vertinimu. Lietuva nuo nepriklausomybės pradžios yra PSO organizacijos narė, kartu įgyvendino ir įgyvendina daug bendrų projektų sveikatos politikos srityje. PSO ekspertai padeda rengti Aplinkos sveikatinimo veiksmingumo apžvalgą, įskaitant maisto ir geriamojo vandens saugą ir kokybę. Šią apžvalgą parengti Lietuva išipareigojo Budapešte vykusioje Ketvirtojoje ministrų aplinkos ir sveikatos konferencijoje. Į Tarnybą ekspertai atvyko kaip į vieną iš aplinkos ir žmonių sveikatinimo klausimus sprendžiančių institucijų mūsų šalyje.

2008 m. spalio 20–22 dienomis Paryžiuje vyko penktoji ES Kokybės konferencija (5QC) „Viešojo administravimo kokybė – piliečiams“. Šioje konferencijoje pakviesta dalyvauti ir Tarnyba, kuri konferencijos metu pristatė įgyvendintą projektą „Centralizuota asmenų skundų (pranešimų) priėmimo, registravimo ir tyrimo sistema“. Už šį gerosios patirties pavyzdį Tarnyba Lietuvoje buvo apdovanota Vidaus reikalų ministerijos raštu. Tarnyba yra įgyvendinusi visą eilę sėkmingų projektų, keliančių veiklos kokybę. Šis projektas pripažintas vienu iš geriausių gerosios patirties pavyzdžių.

2008 m. liepos 11 d. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija ir Tarnyba pasirašė Sutartį Nr. 08-623-11VBPDD/T2-40 dėl projekto „2008–2010 metų „Moldovos maisto saugos ir veterinarinės kontrolės sistemos stiprinimas“ projekto I dalis“ įvykdymo, pagal kurį Moldovos žemės ūkio ir maisto pramonės ministerijos Veterinarinės medicinos departamento specialistams buvo organizuoti mokymai Moldovos Respublikoje ir Lietuvos Respublikoje:

- rugpjūčio 18–22 d. 2-jų Tarnybos specialistų vizito Moldovoje metu pasidalinta patirtimi priimant atitinkamas priemones pagal FVO ekspertų vizito Moldovoje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas dėl atitinkamų sektorių ir jų kontrolės modernizavimo;
- spalio 27–31 d. 2-jų Tarnybos specialistų vizito Moldovoje metu pasidalinta patirtimi dėl pieno sektoriaus Eurointegracijos ir valstybinės veterinarinės kontrolės modernizavimo;
- lapkričio 17–22 d. Moldovos delegacijos (10 asmenų) vizito Tarnyboje metu organizuoti mokymai valstybinės veterinarinės kontrolės klausimais.

2008 m. Tarnyba organizavo 6 tarptautinius seminarus:

- kovo 17–18 d. Tarnyba kartu su Europos Komisijos Plėtros generalinio direktorato Techninės pagalbos ir pasikeitimo informacijos biuru (TAIEX) organizavo seminarą „Gyvūnų identifikavimas ir registravimas“, 70 dalyvių;
- gegužės 12–13 d. Tarnyba kartu su Europos Komisijos Plėtros generalinio direktorato Techninės pagalbos ir pasikeitimo informacijos biuru (TAIEX) organizavo seminarą „Valstybinė maisto kontrolė specializuotose įstaigose“, 60 dalyvių;
- gegužės 20–23 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ir Tarnyba pagal PAF/JTAP projektą „Biosaugos sistemos įgyvendinimas Lietuvoje“ organizavo seminarą „Genetiškai modifikuotų pašarų valstybinės saugos kontrolės įgyvendinimas“, 152 dalyviai;
- birželio 5–6 d. Tarnyba kartu su Vokietijos vartotojų apsaugos žemės ūkio ir maisto federaline ministerija vykdant Dvynių projektą „Bakterinių zoonozių ir virusinių ligų kontrolės stiprinimas Lietuvoje“ organizavo tarptautinį simpoziumą „Vartotojų saugos užtikrinimas, vykdant zoonozių kontrolę gyvūninės kilmės maisto produktuose“, 58 dalyviai;
- rugpjūčio 25–28 d. Instituto Rizikos vertinimo departamentas organizavo tarptautinę Šiaurės ir Baltijos šalių konferenciją „Pašarų kontrolė“, 56 dalyviai;
- rugsėjo 15–19 d. Tarnyba kartu su OIE organizavo 23-ąją Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos Europos regioninės komisijos konferenciją, kurioje dalyvavo 120 dalyvių. Konferencijos metu EK atstovai pateikė atnaujintą EB gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir gyvūnų gerovės strategiją, aptarė aktualiausius klausimus, susijusius su gyvūnų užkrečiamųjų ligų

kontrole, jų likvidavimu. Diskutuota dviem itin svarbiomis temomis – apie praktinį gyvūnų sveikatos organizacijos standartų taikymą ir Mėlynojo liežuvio ligos kontrolės strategiją. Konferencijoje taip pat buvo aptarta gyvūnų užkrečiamųjų ligų situacija Europos žemyne.

Tarnyba, sudariusi konsorciumą su Vokietijos, Prancūzijos, Italijos, Kipro, Didžiosios Britanijos kompetentingomis maisto saugos institucijomis, 2008 m. laimėjo EK paskelbtą konkursą „Geresnis mokymasis rūpinantis maisto sauga“ ir gavo teisę organizuoti mokymus ES valstybių ir trečiųjų šalių ekspertams PVP: 1. 2008 m. balandžio 22–25 d. mokymai vyko Vilniuje, dalyvavo 35 ES valstybių atstovai ir 3 Tarnybos specialistai; 2. 2008 m. birželio 3–6 d. mokymai vyko Vilniuje, dalyvavo 48 ES valstybių atstovai ir 3 Tarnybos specialistai.

2008 m. 8 užsienio delegacijos sėmėsi patirties Lietuvoje:

- kovo 31 d. – balandžio 4 d. Bulgarijos specialistų (2 asmenys) mokomasis vizitas susipažinti su Vilniaus oro uosto pasienio veterinarijos posto veikla ir vykdoma kontrole;
- gegužės 6–7 d. Čekijos maisto ir veterinarijos tarnybos delegacijos (13 asmenų) vizitas susipažinti su Tarnybos vykdomomis funkcijomis, struktūra ir tikslais;
- gegužės 12–13 d. Gruzijos maisto saugos, veterinarijos ir augalų apsaugos nacionalinės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos delegacijos (7 asmenys) vizitas susipažinti su Tarnybos struktūra ir Vilniaus oro uosto bei Kenos geležinkelio pasienio veterinarijos postuose vykdoma kontrole;
- gegužės 12–16 d. Bulgarijos specialistų (3 asmenys) vizitas dėl tranzitu vežamų gyvūninių produktų siuntų, vykdomos veterinarinės kontrolės pasienio veterinarijos postuose ir muitinės sandėliuose;
- birželio 9–13 d. Armėnijos maisto ir veterinarijos, vartotojų teisių gynimo organizacijų specialistų (6 asmenys) delegacijos vizitas susipažinti su Tarnybos struktūra ir skyrių vykdomomis funkcijomis;
- rugpjūčio 27 d. Kirgizijos žemės ūkio ministro A. Nagojev vadovaujamos delegacijos (4 asmenys) vizitas, kurio metu buvo domimasi Lietuvos patirtimi mėsos perdirbimo, veterinarijos, produktų saugos ir kokybės užtikrinimo srityse;
- spalio 21 d. Latvijos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos delegacijos (5 asmenys), vadovaujamos Kokybės departamento direktorės Ivetos Kalnītės, vizitas susipažinti su Tarnybos struktūra, atliekamomis funkcijomis, vykdomomis užduotimis, specialistų mokymų organizavimu;
- lapkričio 17–22 d. Moldovos žemės ūkio ir maisto pramonės ministerijos Veterinarijos medicinos skyriaus specialistų delegacijos (10 asmenų) vizitas valstybinės veterinarinės kontrolės klausimais.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 41 psl.

15. Tarnybos specialistų mokymai (Užtikrinti Tarnybos specialistų kvalifikacijos kėlimą)

2008 m. mokymuose pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 dalyvavo 1670 dalyvių – Tarnybos ir teritorinių VMVT darbuotojų (2007 m. – 1669). Didesniąją mokymų dalį sudarė tarptautiniai mokymai – 64 proc. Vietiniai mokymai sudarė 36 proc. 2008 metais vykusius pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 mokymus galima suskirstyti pagal sektorius: maisto sauga – 17 proc., gyvūnų sveikata – 33 proc., informacinės technologijos – 11 proc., gyvūnų gerovė – 19 proc., gyvūnų pašarai – 6 proc., pasienio veterinarinė kontrolė – 14 proc.

2008 metais 38 Tarnybos ir teritorinių VMVT specialistai dalyvavo pagal EK mokymų programą „Geresnis mokymas siekiant užtikrinti saugų maistą“ 9 temų mokymuose:

- „RVASVT sistemos auditas“. Vyko Jungtinėje Karalystėje, Portugalijoje, Vengrijoje. Dalyvavo 10 specialistų.
- „Mėsos ir mėsos produktų higiena ir kontrolė“. Vyko Prancūzijoje. Dalyvavo 2 specialistai.

- „Žuvies ir žuvies produktų kontrolė“. Vyko Ispanijoje. Dalyvavo 2 specialistai.
- „Pieno ir pieno produktų kontrolė“. Vyko Italijoje. Dalyvavo 2 specialistai.
- „Šalutinių gyvūninių produktų kontrolė“. Vyko Belgijoje, Italijoje, Latvijoje. Dalyvavo 3 specialistai.
- „Zoonozių stebėseną, kontrolę ir mikrobiologinių kriterijų taikymas maisto produktams“. Vyko Danijoje, Italijoje. Dalyvavo 5 specialistai.
- „Užkrečiamos spongiforminės encefalopatijos kontrolė ir prevencija“. Vyko Vokietijoje. Dalyvavo 4 specialistai.
- „Oro uosto pasienio veterinarijos posto kontrolė“. Vyko Austrijoje. Dalyvavo 1 specialistas.
- „Jūrų uostų pasienio veterinarijos postų kontrolė“. Vyko Nyderlanduose. Dalyvavo 3 specialistai.

Tarnybos ir teritorinių VMVT specialistams buvo praversti mokymai pagal projektus:

- Lietuvos–Vokietijos Dvynių projektą LT 2006 IB/AG-01 „Bakterinių zoonozių ir virusinių ligų kontrolės stiprinimas Lietuvoje“. Mokymuose dalyvavo 494 dalyviai.
- Lietuvos–Austrijos Dvynių projektą LT 2006 IB/AG-02 „Gyvūnų apsaugos sistemos kontrolės stiprinimas Lietuvoje“. Mokymuose dalyvavo 327 dalyviai.

Pagal Lietuvos–Vokietijos Dvynių projektą LT 2006 IB/AG-01 „Bakterinių zoonozių ir naminių paukščių virusinių ligų kontrolės stiprinimas Lietuvoje“ 2008 m. buvo suorganizuotos dvi pratybos: imituoto paukščių gripo ir imituotų mėlynojo liežuvio, snukio ir nagų ligų pratybos.

2008 m. liepos mėn. buvo užbaigtas projektas „Teritorinių valstybinių maisto ir veterinarijos tarnybų vadovaujančių specialistų mokymas siekiant padidinti užsienio kalbos ir kompiuterinio raštingumo kompetenciją“ pagal Lietuvos 2004–2006 metų Bendrojo programavimo dokumento 2.2 priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“. Pagal minėtą projektą 244 teritorinių VMVT specialistai buvo apmokyti anglų kalbos ir kompiuterinio raštingumo. Buvo parengta 20 „mokytojų“ komanda, kuri projekte nedalyvavusiems ir naujai priimtiems į Tarnybą darbuotojams perteikia mokymų metu įgytas anglų kalbos žinias ir tęsia projekto įgyvendinimą jam pasibaigus.

2008 m. 3 Tarnybos specialistai stažavosi užsienyje:

- 2 savaitių stažuotė Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) pagal individualią programą maisto saugos klausimais;
- 2 savaitių stažuotė Vokietijos maisto, žemės ūkio ir vartotojų apsaugos ministerijos Gyvūnų sveikatingumo ir maisto produktų higienos departamente;
- 3 savaitių stažuotė JAV maisto saugos ir inspekcijos tarnyboje mėsos ir paukštienos kontrolės klausimais.

2008 metais buvo užtikrinti darbuotojų, kėlusių kvalifikaciją, gebėjimai vykdyti efektyvią teisės aktais ir rizikos analize paremtą maisto ir veterinarinę kontrolę.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 41 psl.

16. ES lėšų panaudojimas (Užtikrinti efektyvią gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę naudojant ES teikiamą finansinę pagalbą)

2008 m. dėl bruceliozės ištirtos 13953 galvijų bandos, ir ištirti 8653 karvių kraujo mėginiai. Dėl tuberkuliozės ištirta 56060 galvijų, pakartotinos alerginės reakcijos atliktos 43 galvijams. Dėl galvijų leukozės ištirti 19258 karvių pieno ir 18892 galvijų kraujo mėginiai. Dėl galvijų spongiforminės encefalopatijos ištirta 93014 galvijų, 3 215 avių, 130 ožkų galvos smegenų mėginių.

2008 m. gegužės mėn. pradžioje baigta pavasarinio etapo laukinių gyvūnų oralinė vakcinacija nuo pasiutligės. 2008 m. kovo pabaigoje oralinė vakcinacija nuo pasiutligės buvo pradėta nuo Baltijos jūros pakrantės, t. y. Klaipėdos rajone ir buvo tęsiama etapais visoje Lietuvos

teritorijoje. Šio etapo laukinių gyvūnų vakcinacija apėmė visą šalies teritoriją. 2008 m. lapkričio mėn. baigta spalio mėnesio pradžioje pradėta rudeninė laukinių gyvūnų vakcinacija naudojant vakciną su jaukais. Vakcinacijos nuo pasiutligės kampanijų metu buvo išmėtyta 2,6 mln. jaukų su vakcina nuo pasiutligės.

Žr. Vertinimo kriterijų suvestinę, 42 psl.

Patvirtintų asignavimų panaudojimas

Tarnyboje ir jai pavaldžių įstaigų 2008 metų biudžetas sudarė 109818,5 tūkst. litų, iš jų darbo užmokesčiui – 46695,4 tūkst. litų, investicijoms – 12383 tūkst. litų

Programos 1.7 „Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“ įgyvendinimui 2008 metais skirta 83637,8 tūkst. litų, iš jų darbo užmokesčiui – 42170,8 tūkst. litų ir 8600 tūkst. litų investicijoms. Asignavimai panaudoti 100 proc.

Programos 1.81 „Specialioji maisto tvarkymo valstybinės veterinarinės priežiūros programa“ įgyvendinimui skirta 12542,6 tūkst. litų, iš jų darbo užmokesčiui – 103 tūkst. litų ir 3622,4 tūkst. litų investicijoms. Asignavimai panaudoti 100 proc.

Programos 1.2 „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sistemos administravimo ir tobulinimo programa“ įgyvendinimui skirta 7832,1 tūkst. litų, iš jų darbo užmokesčiui – 4421,6 tūkst. litų. Asignavimai panaudoti 100 proc.

Programos 71.11 „Specialioji užkrečiamųjų ligų kontrolės programa (ES kofinansavimas)“ įgyvendinimui skirta 5806 tūkst. litų. Asignavimai panaudoti 100 proc.

V. ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO TARNYBOS VEIKLOS PRIORITETINĖS KRYPTYS

- Suretinti maisto ir pašarų tvarkymo subjektų kontrolės dažnumą, atsižvelgiant į tikrinamų subjektų suskirstymą pagal riziką;
- Sugriežtinti įvežamo į šalį iš ES maisto kontrolę;
- Supaprastinti, vadovaujantis rizikos vertinimu, reikalavimų taikymą smulkiajam verslui;
- Sugriežtinti produktų ženklavimo kontrolę dėl kilmės nurodymo, klastojimo, tinkamumo vartoti terminų;
- Daugiau dėmesio skirti ekologiškų produktų kontrolei;
- Nuo 2009 m. vidurio Tarnyboje numatoma suteikti galimybę naudoti elektroninį parašą;
- 2009 m. numatyta sukurti ir įdiegti naują Tarnybos interneto svetainę, visiškai atitinkančią nacionalinių teisės aktų reikalavimus bei užtikrinančią *elektroninės valdžios* principo taikymą;
- Institutas numato įkurti Mokslinį maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo komitetą svarbiausių maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo klausimų sprendimui;
- Daugiau dėmesio skirti vartotojų švietimui, jų interesų, susijusių su maisto sauga ir maiste tiekimo paslaugomis, gynimui;
- Vykdyti efektyvią importuojamų ir eksportuojamų maisto ir veterinarinių prekių kontrolę;
- Diegti naujus užkrečiamųjų gyvūnų ligų sukėlėjų nustatymo, naujų maisto teršalų, taip pat maisto produktų tikslios sudėties tyrimo metodus;
- Kelti Tarnybos darbuotojų kvalifikaciją, stiprinti jų administracinius gebėjimus;

- Vystyti ir modernizuoti informacines technologijas, vykdyti elektroninės valdžios įgyvendinimo priemones, užtikrinti vartotojų švietimą ir informavimą, informacinių sistemų, registru, duomenų bazių tobulinimą;
- Atstovauti Lietuvos Respublikos interesus pagal Tarnybai priskirtą kompetenciją remiantis prioriteto principu ES institucijose ir jų darbo grupėse;
- Siekti sėkmingo ir operatyvaus Lietuvos ūkio subjektų ir vartotojų informavimo apie ES rengiamus teisės aktų projektus, naujoves.

Direktorius

Kazimieras Lukauskas

**2008 M. VERTINIMO KRITERIJŲ
(EFEKTO, REZULTATO IR PRODUKTO)
SUVESTINĖ**

Tarnybos strateginis tikslas

Įgyvendinant socialiai atsakingą ES ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės politiką užtikrinti aukštą visuomenės sveikatos ir jos interesų, susijusių su maisto sauga ir kokybe, gynimą, gyvūnų ligų kontrolės bei gerovės lygį.

Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus kodas	Metinis planas	Įvykdyta	Įvykdymas procentais
Efeko: 1. Vykdamas efektyvią valstybinę maisto kontrolę padaugės maisto tvarkymo subjektų, kuriuose nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų, ir sumažės žmonių susirgimų protrūkių, kilusių dėl nesaugaus maisto, skaičius.	E-01-01	55 % 24	50 % 35	91 % 54 %
2. Labiau apgintos pažeistos vartotojų teisės, proc., t. y. efektyviau ištiriami asmenų skundai pagal Tarnybos kompetenciją, dažniau įrodoma, kad asmenys teisūs.	E-01-02	38 %	46 %	104,7 %
3. Siekti gyvūnų užkrečiamųjų ligų neužkrėstos šalies statuso, t. y. didinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų tyrimų skaičių iki ES nustatyto lygio, taip pat ir mažinti pasiutligės paplitimą.	E-01-03	1) 300000 2) 300	254308 69	85 % 434 %
4. Ūkio subjektuose gyvūnų gerovės reikalavimų pažeidimų mažėjimas (proc.).	E-01-04	29 %	27 %	107 %
Rezultato: 1. Gyvūnų užkrečiamųjų ligų atvejų skaičiaus mažėjimas.	R-07-01-01	2000	1608	119 %
2. Gyvūnų bandų, atitinkančių gyvūnų sveikatingumo reikalavimus, didėjimas.	R-07-01-02	99,99 %	99,99 %	100 %
3. Nustatytų gyvulių registravimo ir identifikavimo pažeidimų gyvulių laikymo vietose mažėjimas, palyginus santykį tarp patikrintų ūkių skaičiaus ir juose nustatytų pažeidimų skaičiaus.	R-07-01-03	35 %	17,2 %	203 %

1. Daugės gyvūnų laikymo vietų, atitinkančių gyvūnų gerovės reikalavimus.	R-07-02-01	84 %	85 %	101 %
2. Daugės skerdyklų, atitinkančių gyvūnų gerovės reikalavimus.	R-07-02-02	96 %	96 %	100 %
3. Mažės gyvūnų gerovės reikalavimų pažeidimų gyvūnų vežimo metu.	R-07-02-03	32 %	23 %	128 %
1. Pagerės maisto tvarkymo subjektų būklė, t. y. Tarnyba vykdys efektyvesnę prevenciją. Padaugės patikrinimų, kuriuose bus nenustatyta teisės aktų reikalavimų pažeidimų.	R-07-03-01	55 %	50 %	91 %
2. Pagerės maisto sauga ir kokybė, atsižvelgiant į bendrą ištirtų maisto mėginių ir mėginių, kurių tyrimo rezultatai teigiami, santykį.	R-07-03-02	2,9 %	1,0 %	165 %
1. Padidės asmenų teisių, susijusių su maistu ir maisto teikimo paslaugomis gynimas.	R-07-04-01	39 %	40 %	102 %
2. Padidės asmenų teisių, susijusių su gyvūnų gerove ir gyvūnų sveikatingumu, gynimas.	R-07-04-02	65 %	66 %	102 %
1. Pagerėjusi pašarų tvarkymo subjektų būklė, atsižvelgiant į patikrinimų be nustatytų teisės aktų reikalavimų pažeidimų skaičiaus santykį su bendru patikrinimų skaičiumi.	R-07-05-01	53 %	77%	145 %
2. Padidėjęs šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo efektyvumas.	R-07-05-02	99 %	99 %	100 %
1. Padidės veterinarinės farmacijos reikalavimų laikymasis ūkio subjektuose, kurie tiekia rinkai, naudoja gyvūnų gydymui ir profilaktikai veterinarinius vaistus.	R-07-06-01	65 %	63 %	97 %
1. Lietuvos Respublikos ir Bendrijos teritorijoje nebus nustatyta gyvūnų užkrečiamųjų ligų atvejų, kilusių dėl gyvūnų importo ir tranzito reikalavimų pažeidimų.	R-07-07-01	0	0	100 %
2. Lietuvos Respublikos ir Bendrijos rinkoje nebus nustatyta per Lietuvos pasienio veterinarijos postus importuotų nesaugių Tarnybos kontroliuojamų prekių patekimo atvejų.	R-07-07-02	0	0	100 %
Produkto:				
1. Parengtų ir atnaujintų neatidėliotųjų priemonių planų gyvūnų užkrečiamųjų ligų protrūkiams likviduoti skaičius.	P-07-01-01-01	5	5	100%
2. Parengtų ir vykdomų gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos programų skaičius.	P-07-01-01-02	7	7	100 %

3. Gyvulių laikymo vietose nustatytų registravimo ir identifikavimo pažeidimų skaičius	P-07-01-01-03	2850	3156	110 %
4. Patikrintų ūkių dalis, procentais.	P-07-01-01-04	10 % 3 %	10,4 % 13 %	104 % 433 %
1. Gyvūnų gerovės patikrinimų skaičius ūkinių gyvūnų laikymo vietose, gyvulių ir paukščių skerdyklose.	P-07-02-01-01	17000	16786	99 %
2. Gyvūnų gerovės patikrinimų skaičius transporto priemonių, gyvūnų vežimo, gyvūnų išsiuntimo ir paskirties vietose.	P-07-02-01-02	1000	1498	149 %
1. Atliktų maisto tvarkymo subjektų patikrinimų skaičius.	P-07-03-01-01	30000	30786	102 %
2. Ištirtų maisto produktų mėginių (patvirtinamųjų, stebėsenos ir importo) skaičius.	P-07-03-01-02	4900 32000	4800 37009	98 % 115 %
3. Patikrinti visi skerdziami gyvuliai, paukščiai, kiti gyvūnai ir jų skerdenos.	P-07-03-01-03	100 %	100 %	100 %
4. Išsiųstų RASFF pranešimų dėl nesaugaus maisto skaičius.	P-07-03-01-04	33	49	148 %
5. Vartotojų grupinių žurnyno infekcinių susirgimų, kilusių dėl nesaugaus maisto, skaičius.	P-07-03-01-05	24	35	54 %
6. Suorganizuotų mokomųjų renginių atskiroms maisto tvarkymo subjektų grupėms skaičius.	P-07-03-01-06	15	36	240 %
1. Gautų vartotojų skundų dėl maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo skaičius.	P-07-04-01-01	2500	2170	87%
2. Pagrįstų vartotojų skundų dėl maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo skaičius.	P-07-04-01-02	950	866	91 %
3. Gautų asmenų pranešimų dėl gyvūnų gerovės bei gyvūnų sveikatingumo skaičius.	P-07-04-01-03	690	702	101,7 %
4. Pagrįstų asmenų pranešimų dėl gyvūnų gerovės bei gyvūnų sveikatingumo skaičius.	P-07-04-01-04	420	468	111 %
5. Parengtų informacinių pranešimų visuomenei maisto saugos ir kokybės klausimais skaičius.	P-07-04-01-05	200	272	136 %
6. Vartotojų ir asmenų konsultacijų, pateiktų internetu, skaičius.	P-07-04-01-06	410	405	99 %
1. Pašarų tvarkymo subjektų patikrinimų skaičius.	P-07-05-01-01	1160	1656	142 %

2. Išsiųstų RASFF pranešimų dėl nesaugių pašarų skaičius.	P-07-05-01-02	4	1	25 %
3. Šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo įmonių patikrinimų skaičius.	P-07-05-01-03	35	36	102 %
1. Veterinarinių preparatų gamybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonių patikrinimų skaičius.	P-07-06-01-01	90	89	99 %
2. Veterinarinių preparatų naudojimo gyvūnų gydymui gyvūnų laikymo vietose patikrinimų skaičius.	P-07-06-01-02	70	68	97 %
3. Užregistruotų veterinarinių preparatų skaičius.	P-07-06-01-03	250	462	184 %
1. Patikrintų importuojamų į ES teritoriją siuntų skaičius, siuntų svoris, gyvūnų skaičius.	P-07-07-01-01	2300 45000 1550	2555 52979 1413	111 % 117 % 91 %
2. Patikrintų tranzitu vežamų siuntų skaičius, siuntų svoris, gyvūnų skaičius.	P-07-07-01-02	40000 760000 1600	50044 1584887 71437	125 % 208 % 4464 %
3. Patikrintų eksportuojamų į trečiąsias šalis gyvūnų siuntų dėl atitikimo gyvūnų gerovės reikalavimams skaičius.	P-07-07-01-03	1100 180000	2122 375604	192 % 208 %
4. Užtikrintas vežamų per pasienio veterinarijos postus Tarybos kontroliuojamų prekių duomenų suvedimas į pasienio veterinarines informacines sistemas.	P-07-07-01-04	100 %	100 %	100 %
Rezultato:				
1. Kiekvienais metais padidės užkrečiamųjų gyvūnų ligų tyrimų skaičius.	R-81-01-01	5 %	2 %	40 %
2. Padidės pašarų saugos ir kokybės tyrimų skaičius kasmet.	R-81-01-02	5 %	4 %	80 %
3. Kiekvienais metais padidės maisto, viešai tiekiamo geriamojo vandens saugos ir kokybės tyrimų skaičius.	R-81-01-03	5 %	20 %	400 %
Produkto:				
1. Atliktų užkrečiamųjų gyvūnų ligų tyrimų skaičius.	P-81-01-01-01	250500	279614	111,6 %
2. Atliktų pašarų mėginių tyrimų skaičius.	P-81-01-01-02	3150	3120	99 %
3. Atliktų veterinarinių preparatų laboratorinių tyrimų skaičius.	P-81-01-01-03	35	1	3 %
4. Atliktų maisto mėginių tyrimų skaičius.	P-81-01-01-04	84000	99756	118 %
5. Įdiegtų naujų tyrimo metodų skaičius.	P-81-01-01-05	55	50	91 %
6. Apmokytų ir kvalifikaciją kėlusių specialistų skaičius.	P-81-01-01-06	180	164	91 %
Rezultato:				
1. Bus visiškai užtikrinta informacijos sklaida Taryboje ir jai pavaldžiose įstaigose.	R-02-01-01	100 %	100%	100 %
2. Daugės efektyviai dirbančių teritorinių VMVT.	R-02-01-02	90 %	90 %	100%

3. Didės asmenų ir ūkio subjektų pasitikėjimas Tarybos veikla.	R-02-01-03	83 %	81 %	98 %
1. Akredituoti daugiau teritorinių tarnybų ir jų veiklos sričių.	R-02-02-01	14,8%	20%	135 %
1. Padaugės parengtų ir įgyvendintų nacionalinių priemonių dėl ES teisės aktų, reglamentuojančių maisto ir veterinarinę kontrolę.	R-02-03-01	16 %	16 %	100 %
2. Bus užtikrintas Tarybos kompetencijai priskirtoms sritims atstovavimas (gyvūnų sveikatos, gerovės, maisto grandinės) ES institucijų darbo organuose.	R-02-03-02	100%	100 %	100 %
1. Bus užtikrintas pareigūnų, atliekančių valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę, kvalifikacijos kėlimas.	R-02-04-01	100%	100 %	100 %
Produkto: 1. Gautų ir išanalizuotų dokumentų skaičius iš Lietuvos Respublikos institucijų, iš ES valstybių bei kitų valstybių.	P-02-01-01-01	6500 3700	6133 3442	94 % 93 %
2. Tarybos vykdomų veiklos sričių kompiuterizacijos lygis, išreikštas Tarybos veiklos sričių, tvarkomų automatiniu būdu, skaičiumi.	P-02-01-01-02	18	18	100 %
3. Specialistų darbo krūvio įvertinimo rodiklis, optimalų darbo krūvį turinčių specialistų dalis.	P-02-01-01-03	80 %	80 %	100 %
1. Taryboje ir jai pavaldžiose įstaigose akredituotų maisto, gyvūnų sveikatingumo, gyvūnų gerovės, pašarų, importo bei tranzito kontrolės sričių skaičius.	P-02-02-01-01	24	25	104 %
2. Atliktų kokybės sistemos auditų skaičius.	P-02-02-01-02	10	19	190 %
1. Dalyvautų Tarybos reguliavimo sričiai priskirtų ES institucijų darbo organų posėdžių skaičius.	P-02-03-01-01	200	236	118 %
2. Dalyvavusių Tarybos reguliavimo sričiai priskirtuose ES institucijų darbo organų posėdžiuose Tarybos pareigūnų skaičius.	P-02-03-01-02	200	236	118 %
1. Suorganizuotų mokymų skaičius.	P-02-04-01-01	65	70	107 %
2. Kvalifikaciją kėlusią specialistų skaičius.	P-02-04-01-02	710	710	100 %
3. Apmokytų dirbti su informacinėmis sistemomis (įskaitant žinias elektroninės informacijos saugos srityje) specialistų skaičius.	P-02-04-01-03	244	294	120 %

Rezultato: 1. Skiriamų ES lėšų užkrečiamųjų ligų kontrolei tikslingas panaudojimas.	R-71-01-01	5806 tūkst. Lt	5806 tūkst. Lt	100 %
Produkto: 1. Parengtų gyvūnų užkrečiamųjų ligų, bendrai finansuojamų ES lėšomis, kontrolės programų skaičius..	P-71-01-01-01	4	4	100 %

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
2009 m. vasario 27 d. įsakymo Nr. B1-95
2 priedas

**2008 M. VYKDYTOMS PROGRAMOMS
PATVIRTINTŲ IR PANAUDOTŲ ASIGNAVIMŲ SUVESTINĖ**

Programos kodas	Programa	Patvirtinti (įskaitant patikslinimus) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Panaudojimo procentas
1.7	Gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolė, prevencija ir likvidavimas	83637,8	83637,8	100 %
1.81	Specialioji maisto tvarkymo valstybinės veterinarinės priežiūros programa	12542,6	12542,6	100 %
1.2	Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sistemos administravimo ir tobulinimo programa	7832,1	7832,1	100 %
71.11	Specialioji užkrečiamųjų ligų kontrolės programa (ES bendrasis finansavimas)	5806	5806	100 %
Iš viso:		109818,5	109818,5	100 %